

ΑΝΑΖΗΤΗΣΙΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΘΑΣΟ

† Μητροπολίτης Μαντινείας και Κυνουρίας
Ἀλέξανδρος

1. Ὡς γνωστόν, στήν Πολιτική Ἱστορία και Γεωγραφία ἡ Θάσος εἶναι τὸ πῶς μεγάλο νησί τοῦ Β. Αἰγαίου πελάγους. Βεβαίως ἀνήκει στήν πρὸς τὰ Νοτιοανατολικά τῆς συστάδας Σαμοθράκης, Λήμνου και Ἰμβρου. Ἀλλ' ἐπι-καίρως ἡ θέσις της τὴν ἐντάσσει στὰ Μακεδονικά παράλια, σὲ βαθμὸ πού ν' ἀποσπᾶται σχεδὸν ἐντελῶς ἀπὸ τὸ Βόρειο Αἰγαῖο. Στὴν Νεωτέρα Ἱστορία μας σημαντικὸς σταθμὸς γιὰ τὴν Θάσο τίθεται τὸν Σεπτέμβριο 1455, ὅποτε ἀπὸ τοὺς Γατελούζους περιῆλθε στήν Τουρκικὴ κυριαρχία¹.

Ἀποκλειστικὰ τουρκοκρατουμένη θὰ παραμείνῃ ἡ Θάσος ἀπὸ τὸ 1455 μέχρι τὸ 1813. Τὸ 1813 τὸ νησί παραχωρεῖται ἀπὸ τὸν σουλτᾶνο Μαχμούτ Β' στὸν Μεχμέτ Ἀλῆ πασᾶ τῆς Αἰγύπτου. Ἐφεξῆς δεσπόζει ἡ Τουρκο-Αι-γυπτιακὴ συγκυριαρχία μέχρι τὸ 1902. Ἀκολουθεῖ ἐπανεγκατάστασις τῶν Τούρκων μέχρι τὸ 1912, ὅποτε ἐλευθερώνεται ἡ νῆσος. Τὸ πλέον ἀξιομνημό-νευτο στοιχεῖο στήν Θασιακὴ Ἱστορία εἶναι τὸ βακουφικὸ καθεστῶς, πού ἐδημιουργήθη μετὰ τὴν ἀφιέρωσι τῶν εἰσοδημάτων τῆς νήσου ἀπὸ τὸν σουλτᾶ-νο Μαχμούτ Α' Γαζῆ (1730-1754) στ' ἀγαθοεργὰ ἰδρύματά του, ὑπαγόμενα στήν ὑπηρεσία τοῦ Βακουφίου τῶν ἱερῶν πόλεων Μένκας και Μεδίνας. Ἐτσι ἔχει δημιουργηθῆ στήν πολιτικὴ ζωὴ τῆς νήσου μία ιδιόρρυθμη κατάστασις², πού ὀπωσδήποτε ἐπηρέαζε και τὴν νοοτροπία τῶν κατοίκων και τίς σχέσεις των με τοὺς ξένους ρυθμιστὲς τοῦ βίου.

2. Δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναζητήσωμε τὴν μορφή τοῦ ἀρχαίου βίου. Δὲν

1. Ἀπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τῆς Θάσου 1453-1912, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 17 ἔ.

2. Αὐτόθι, σσ. 35 ἔ.

είναι δυνατόν όμως να μη επισημάνουμε ότι η Θάσος εύρισκετο μέσα στην περιοχή των Φιλίππων. Έπομένως ἐδέχθη ἐγκαίρως τὰ μηνύματα τῆς νέας θρησκείας³. Μπορῶ να θεωρήσω βέβαιον ὅτι στην πορεία τοῦ καθόλου ιστορικοῦ βίου στην Ἀνατολική Μακεδονία συμπλέκεται καὶ τῆς Θάσου, καθ' ὅσον ἀφορᾶ στὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα οὐσίας καὶ διοικήσεως. Φυσικά δὲν ἐνδείκνυται να παρακολουθήσωμε τίς διοικητικὲς μεταβολές, ἐνῶ χρησιμὸν εἶναι να ἐπισημανθοῦν κ' ἐδῶ κάποιοι σταθμοί, παραλλήλως πρὸς τὰ πολιτικά πράγματα καὶ μάλιστα μετὰ τὴν Ἄλωσι.

Στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Γεωγραφία τῶν Μέσων Χρόνων δὲν εἶναι σαφῶς ξεκαθαρισμένη ἡ θέσις τῆς Θάσου. Ἐντὸς τοῦ 17ου αἰῶνος εἶναι Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία, ὅπως εἶναι καὶ ἡ γειτονικὴ Μαρώνεια. Ὁρισμένες ἐπαρχίες εἶχαν αὐτὴν τὴν ιδιάζουσα κατάστασι να μὴν εἶναι μητροπόλεις, οὔτε ἐπισκοπές. Εἴτε γιατί δὲν μποροῦν να συντηρήσουν ἴδιον ἀρχιερέα εἴτε γιατί κάποιος ἰσχυρὸς πλησίον τοῦ Πατριαρχείου ἐνεργεῖ καὶ ἔχει κάποια ἀνεξαρτησία τὸ ἐπαρχιακὸ διαμέρισμα μετὰ τὸ να ἐξαρτᾶται κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον. Συμβαίνει συχνὰ να παραχωροῦνται ὀρισμένες πατριαρχικὲς ἐξαρχίες προεδρικῶς σὲ πτωχὲς μητροπόλεις, γιὰ να συντηροῦνται μετὰ τὰ ἔσοδά των, ἐνῶ ἄλλοτε προσφέρονται ἐξαρχίες πατριαρχικὲς, ὅπως καὶ σταυροπηγιακὰ μοναστήρια, σὲ ὀφικιαλίους τοῦ Πατριαρχείου καὶ τίς νέμονται διὰ βίου, μετὰ δικαίωμα μεταβιβάσεως σὲ ἀπογόνους των, ἐναντι προσφερομένης ὑπηρεσίας στίς διοικητικὲς καὶ διδακτικὲς ἀνάγκες τοῦ Πατριαρχείου.

Συγκεκριμένως ἡ Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία Θάσου πρέπει να δεχθοῦμε ὅτι ἐτελοῦσε ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ὅτι ἀπήλαυε σχετικῆς ἐλευθερίας ἀπὸ τὴν πίεσι τοῦ ὁμόρου ἀρχιερέως καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα να καλύπτῃ τίς τελετουργικὲς ἀνάγκες τῆς κατ' ἀρέσκειαν, καλώντας τὸν ἀρχιερέα τῆς ἐπιλογῆς τῶν κατοίκων γιὰ κάθε ἱεροπραξία, ἀλλὰ καὶ καταβάλλοντας τὰ ἐξαρχιακὰ δικαιώματα τῆς Μ. Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ τοῦ νεμομένου τὴν Ἐξαρχία. Νεμόμενος τὴν Ἐξαρχία Θάσου ἀναφέρεται μέχρι τὸ 1651 ὁ πρωτέκδικος τῆς Μ. Ἐκκλησίας Σοφιανός⁴.

3. Δεδομένον εἶναι ὅτι ἐπάνω στὰ ἐρείπια ἀρχαίων εἰδωλοατρικῶν ναῶν ἐθεμελιώθησαν παλαιοχριστιανικὲς βασιλικὲς καὶ γιὰ τὴν Θάσο ἀποτελεῖ σημαντικὸν παράδειγμα συνεχοῦς χριστιανικοῦ βίου τὸ ὅτι ἐπὶ τῶν διπλῶν ἐρείπιων, ἀρχαίων καὶ χριστιανικῶν ναῶν, ἐκτίζοντο διαδοχικῶς ναοὶ καὶ ἐξωκκλήσια, πού σήμερα εἶναι διάσπαρα ἀνά τὴν νῆσο. Βλ. Ν. Μιχαλοπούλου, Τὰ ἐξωκκλήσια τῆς Θάσου ἔκφραση τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος τῶν κατοίκων, «Θασιακά», τ. 9 (1994-95), σσ. 323 ἔ.

4. Ἐνῶ τὰ εἰσοδήματα ἀπὸ Ἐξαρχίας ἢ σταυροπηγιακὰ μοναστήρια παρεχωροῦντο ἐναντι προσφερομένων ὑπηρεσιῶν τῶν ἀπασχολουμένων στὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὰ ἰδρύματά του ἀξιωματούχων τῆς Ἐκκλησίας, ἡ παραχώρησις δὲν παρέμενε προσωπικὴ ἀλλὰ μετὰ θάνατον νεμομένου Ἐξαρχία τὸ δικαίωμα μεταβιβάζετο καὶ στοὺς ἀπογόνους του. Ὁ δὲ

Τὸ 1646 εἶναι τὸ ἔτος σοβαρᾶς μεταβολῆς στὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς περιοχῆς καὶ τότε ὁ νεμόμενος τὴν Ἐξαρχία Θάσου πρωτεύδικος Σοφιανὸς ἀντέδρασε, διεκδικώντας τὰ εἰσοδήματά του. Μετὰ πέντε ἔτη δικαιώνεται μὲ πατριαρχικὴ ἀντιπαροχὴ (1651), ὅποτε τοῦ παρεχωρήθησαν τὰ εἰσοδήματα τῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς Φωτοδότου Νάξου, καθὼς πληροφορούμεθα ἀπὸ εἰδικὴ μελέτη Μάχης Παῖζη-Ἀποστολοπούλου. Ἡ σοβαρὰ μεταβολὴ τοῦ 1646 ἔγκειται στὸ ὅτι μὲ συνοδικὸ τόμο τοῦ πατριάρχου Ἰωαννικίου Β΄, διὰ τοῦ ὁποῦ ἡ παλαιὰ μητρόπολις Μαρωνείας, ποῦ εἶχε μεταπέσει σὲ πατριαρχικὴ ἑξαρχία, ἤδη μετετρέπετο καὶ πάλι σὲ μητρόπολι, ποῦ περιελάμβανε καὶ δύο ἑξαρχικὰ νησιά, τὴν Θάσο καὶ τὴν Σαμοθράκη⁵.

Αὐτὰ τὰ εἰσαγωγικὰ λόγια καλύπτουν τὰ διοικητικὰ ζητήματα τῆς Μ. Ἐκκλησίας, κατ' ἀρχὴν ἐξεταζόμενα μέχρι τῆς διαμορφωμένης καταστάσεως, γύρω στὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος. Καὶ ἐφθάσαμε μὲν στὰ πρόθυρα τῆς παρουσίας τῆς Ἐκκλησίας Μαρωνείας στὴν Θάσο, ἀλλὰ ὀφείλω νὰ ἐπισημάνω τὴν προτέρα παρουσία τῆς Ἐκκλησίας στὸ ἱερὸ αὐτὸ νησί, στηριζόμενος στὶς ἐνδείξεις τῶν φαινομένων, ποῦ περιέχουν οὐσία ἱστορικὴ ἤδη ἀπὸ τὰ βυζαντινὰ χρόνια. Ἐννοῶ τὴν παρουσία τοῦ Ἀγίου Ὁρους στὰ Θασιακὰ ἐδάφη, μαρτυρημένη τουλάχιστον ἀπὸ τὸν 13ον αἰῶνα. Ἡ θέσις τῆς νήσου καὶ ὠρισμένα χαρακτηριστικὰ τῆς ἐπροκάλεσαν τὸ ἐνδιαφέρον Ἀγιορειτικῶν μονῶν καὶ ἵδρυσαν μετόχια σὲ διάφορα σημεῖα τοῦ νησιοῦ. Μετόχι σημαίνει σκήπη ἢ καλύβη, ναὸς, παρουσία μοναχῶν, κτήματα καὶ οἰκονομικὸν ἐνδιαφέρον. Αὐτὰ ὅμως δὲν φυτρώνουν αὐτομάτως, εἶναι ἀποτελέσματα εὐσεβοῦς διαθέσεως τοῦ θρησκευόντος Θασιακοῦ λαοῦ.

Δὲν θὰ παρακολουθήσω τὴν παρουσία τῶν Ἀγιορειτῶν στὸ νησί, οὔτε τὰ ἀμοιβαῖα ὠφελήματα κατοίκων καὶ μονῶν τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους. Καὶ εὐνόητα εἶναι καὶ θὰ ἐκινδύνευα νὰ ξεφύγω ἀπὸ τὸν βασικὸ μου στόχο. Καὶ ὁ στόχος μου εἶναι ἀκριβῶς νὰ τονισθῇ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εὗρηκε γόνιμον ἔδαφος στὴν Θάσο καθ' ὅλην τὴν πορεία ποῦ ἄρχισε νὰ διανύη μὲ τὴν ἵδρυσιν παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν, τὴν διάδοσιν καὶ ἐγκατάστασίν του διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου μέσῳ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἐφεξῆς μὲ τὴν μεγάλῃ ἐθνικῇ μεταβολῇ, ὅταν ὅλα τὰ ὑπὸ δουλείαν

Σοφιανὸς καὶ μετὰ τὴν μεταβολὴ στὸ ἑξαρχιακὸ καθεστῶς τῆς Θάσου διεκδικοῦσε τὰ δικαιώματά του μέχρι ποῦ ἐδικαιώθη μὲ παραχώρησι σταυροπηγιακῶν δικαίων στὴν Νάξο. Ἴδὲ τὴν ἐπομένη ὑποσημείωσι (5).

5. Μάχης Παῖζη-Ἀποστολοπούλου, Ἡ Θάσος ὡς Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία, «Θασιακά», τ. 7 (1990-91), σσ. 155 ἔ. Τῆς αὐτῆς, Ὁ θεσμὸς τῆς Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας, Ἀθήνα 1995, σσ. 165-166. Ἀναδημοσίευση τοῦ Συνοδικοῦ τόμου προχείρως βλ. ὑπὸ Π. Γεωργαντζῆ, Πτυχὲς τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας τῆς Θάσου, «Θασιακά», τ. 7 (1990-91), σ. 211.

διαμερίσματα τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ τὴν παρηγορία καὶ τὴν ἐνίσχυσι τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ μέγα χαρακτηριστικὸν τῆς παρουσίας τῆς μεγάλης αὐτῆς δυνάμεως ποῦ λέγεται Ἐκκλησία, καθ' ὅσον ἀφορᾷ στὴν Θάσο, ἐντοπίζεται μέσα στοὺς κόλπους τοῦ νησιοῦ, ὅπου Θεολόγος ὀνομάζεται τὸ μεγαλύτερο χωριὸ τῆς Θάσου, ποῦ ἐμφανίζεται κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς τουρκοκρατίας, Παναγία ἄλλο σημαντικὸ χωριὸ, Σωτῆρος καὶ Ἅγιος Γεώργιος οἰκισμοὶ μὲ ἀνάλογη δύναμι, γιὰ νὰ περιορισθῇ μόνον στὰ κατοικούμενα ἐδάφη, ὅχι στ' ἄφθονα ἀγιωνυμικά τοπωνύμια, ὅπως εἰκόνα πειστικὴ μᾶς δίδει ἡ συλλογὴ Βαρδαβούλια⁶. Βεβαίως κάποια ἀγιορειτικὰ μετόχια κατέλειπαν τὸν Θεολόγο ὡς πόλι πλέον, τὴν Παναγία, τὸν οἰκισμὸ Σωτῆρος, ἀλλὰ δεδομένον πλέον εἶναι ὅτι μέσα στὸ νησὶ κυριαρχοῦν ὡς γλωσσικὰ καὶ οὐσιαστικὰ θρησκευτικὰ κατάλοιπα αὐτὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀνόματα, ποῦ ἀποκαλύπτουν ζωὴ καὶ συναίσθημα Ἐκκλησίας.

3. Ἐπανερχόμεθα τώρα στὸ ζητούμενον, τὴν ἀναζήτησι εἰδικώτερα παρουσίας τῆς Ἐκκλησίας Μαρωνείας στὴν καθόλου ζωὴ τῆς Θάσου. Τί ἦταν ἡ Μαρωνεία καὶ πῶς ἔφθασε στὸν Συνοδικὸν Τόμο τοῦ 1646, ποῖοι ἀρχιερεῖς τὴν ἐστελέχωσαν καὶ ποίας διαποιμάνσεως ἔτυχε, διδάσκει ὁ φίλος Γριτσόπουλος στὸ οἰκεῖον λῆμμα τῆς Θρησκευτικῆς καὶ Ἠθικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας. Ἡ πόλις Μαρωνεία ἀνήκει στὴν Νοτιοδυτικὴ Θράκη, ἐκτίσθη τὸ 1513, ἐνῶ προϋπῆρχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα περίπου στὴν ἰδία θέσι. Ὑπάρχουν κάποια χάσματα στὸν παλαιὸ ἐπισκοπικὸν κατάλογο τῆς ἀρχικῆς Ἐκκλησίας Μαρωνείας, ἀλλὰ πληρέστερος εἶναι μετὰ τὴν ἀνασύστασι τοῦ 1646 καὶ μάλιστα μὲ λεπτομέρειες τῆς ποιμαντικῆς δράσεως τῶν ἀρχιερέων⁷. Προσκολλημένη ἡ Θάσος παρέμεινε ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Μαρωνείας μέχρι τὸ 1953, ὅποτε διὰ Β.Δ. προσηρτήθη στὴν Μητρόπολι Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως, ὥστε νὰ συμπίπτουν πολιτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ὅρια στὴν περιοχὴ⁸.

Σὲ μία χρονικὴ περίοδο ἐκτεταμένη καὶ πολιτικῶς ἀνομοία ἡ Θάσος τελεῖ ὑπὸ τοὺς Τούρκους καὶ Αἰγυπτίους, χωριστὰ καὶ σὲ συγκυριαρχία. Ἐχει μόνους τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὸ 1902, σχεδὸν οἱ κάτοικοι ἐπεζήτησαν τὴν ἐκ-

6. Γιάννη Γ. Βαρδαβούλια, Τοπωνύμια τῆς περιοχῆς Θεολόγου Θάσου, «Θασιακά», τ. 7 (1990-91), σσ. 463 ἔ., 477 ἔ.

7. Τ. Ἀθ. Γριτσοπούλου, Μαρωνείας Μητρόπολις, ΘΗΕ, 8 (1966), σσ. 804-806, ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

8. Ἀθ. Ἀγγελοπούλου, Ἡ διαμόρφωσις τῶν ὁρίων τῆς Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου, Τόμος Α' Τοπικοῦ Συμποσίου «Ἡ Καβάλα καὶ ἡ περιοχὴ της» Θεσσαλονίκη 1980, σ. 183.

δίωξι τῶν ἀποθραυσθέντων Αἰγυπτίων καὶ ἐγκατάστασι τῶν Τούρκων. Ἦχει ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὸ 1912 μὲ μικρὰ περιορισμένου χρόνου Γαλλικὴ κατοχὴ κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμο. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ κλίμα τῆς ἀκαταστασίας ὑπὸ ποικίλες πιέσεις τοῦ λαοῦ, ἡ Ἐκκλησία τῆς Μαρωνείας ἔχει παρουσία, παρουσία οὐσιαστικὴ καὶ μὲ ἐνδείξεις μητρικῆς συμπαραστάσεως δοκιμαζομένων χριστιανῶν. Οἱ μητρικὲς αὐτὲς ἐνδείξεις παρουσίας καὶ συμπαραστάσεως ἀνιχνεύονται ἀπὸ διάφορα ἔγγραφα καὶ συγκεκριμένους γίνονται σὲ βαθμὸν δικαιοδοσίας γενικωτέρας καὶ εἰδικωτέρας μέχρις ἐνὸς βαθμοῦ βέβαια, γιατί δὲν εἶναι δυνατὴ χρησιμοποίησις ἀνυπάρκτων ἀρχείων καὶ λεπτομεροῦς ἀναπαραστάσεως τοῦ θρησκευτικοῦ βίου τοῦ Θασιακοῦ λαοῦ.

Τὰ ἔγγραφα, γιὰ τὰ ὁποῖα γίνεται λόγος κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι ἐκδεδομένα ἀπὸ τοὺς διαφόρους καὶ φιλοτίμους ἐντοπίους κυρίως ἐρευνητὲς ἐπ' εὐκαιρία παρουσιάσεως ἀρχαιολογικοῦ ὕλικου. Ἄλλ' ἔχω καὶ φωτοτυπημένην πεντάδα συναφῶν ἐγγράφων, ἐκ παραχωρήσεως τοῦ εὐγενικοῦ στυλοβάτου τῶν Θασιακῶν Συνεδρίων Κωνσταντίνου Χιόνη καὶ θὰ τὰ χρησιμοποίησω στὴν παροῦσα ἀνακοίνωσι, ἐνῶ ἡ θέσις των θὰ εἶναι στὴν δημοσίευσί τῆς.

Ἀπὸ τὰ ἔγγραφα μαρτυρεῖται ἡ διοικητικὴ ἐκπροσώπησις τοῦ μητροπολίτου μὲ πρόσωπα ἐμπιστοσύνης καὶ ἱκανότητος, ὑπὸ τὸν τίτλον Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου σὲ κέντρα τῆς νήσου, ἐνῶ ἀπλῶν ἐκπροσώπων ἢ ἐπιτρόπων σ' ὅλα σχεδὸν τὰ χωριά τῆς νήσου κληρικῶν ἢ λαϊκῶν. Ἡ δικαιοδοσία τῶν ἐκπροσώπων εἶναι καθωρισμένη καὶ εὐρεῖα. Γράφει π.χ. ὁ Μαρωνεὺς Ἀνθιμος, ἐν Λιμένι Παναγίας 15 Ἰουνίου 1868, πρὸς ἱερέα: «διορίζομεν τὴν αἰδεσιμότητά σου ὡς ἐπίτροπόν μας, νὰ δίδῃς ἄδειαν νομίμων γάμων καὶ νὰ λαμβάνῃς δικαίωμα πρὸς 11 γρόσια, νὰ παρατηρῆς κάθε ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν μας καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ μᾶς γράφῃς ἐγκαίρως». Ὁ ἅγιος Μαρωνεὺς ἔγραφε αὐτὰ στὸν παπα-Στυλιανὸ (θὰ γίνῃ πιὸ κάτω εὐρύτερος λόγος γι' αὐτόν), ἐφημέριον Σωτῆρος, γιατί συνέβη ν' ἀναχωρήσῃ ὁ προκάτοχος τοῦ παπα-Ἀντώνη. Τὸ ἔγγραφο, μὲ ἄλλα ἐνδιαφέροντα τὸ θέμα μου, ἐκδίδει ὁ Νῆκος Ρουδομέτωφ⁹.

Σ' ἄλλο γράμμα ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρος ἀπὸ τὸ Θεολόγο, ἐπίτροπος τοῦ ἀγίου Μαρωνεὺς ὁ Δημ. Χατζη-Γιαξῆς ὑπογράφει μαζί μὲ ἄλλους, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ παπα-Νικόλαος Οἰκονόμος, ἕδεια γάμου μὲ τὴν δῆλωσι ὅτι κατὰ παραγγελίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐξήτασαν τὰ σχετικὰ μὲ τὸ συνοικέσιο καὶ δὲν εὐρῆκαν κώλυμα κατὰ τοὺς ἱεροὺς νόμους, δι' ὃ καὶ

9. Ν. Ρουδομέτωφ, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὸ Σωτῆρος τῆς Θάσου. Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογενείας Παπαστυλιανοῦ (1847-1918), «Θασιακά», τ. 9 (1994-95), σ. 440, Νο 7.

ἔδωκαν τὴν ἄδεια¹⁰. Ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦ γάμου πληροφοροῦμεθα ἀπὸ ἔγγραφο τῆς 28ης Αὐγούστου 1884 τοῦ Μαρωνείας Ἰερωνύμου, ἥτοι βεβαίωσι ὅτι ἡ Ἄννουδα θυγάτηρ παπα-Αὐγουστῆ ἀπὸ τὸ Κάστρο ἦταν ἐλεύθερη καὶ τελείως χωρισμένη, λυθέντος τοῦ γάμου τῆς¹¹. Προσωπικῶς ὁ οἰκεῖος ἱεράρχης ἢ διὰ τῶν ἐκπροσώπων του εἶχε τὸ θέμα τοῦ γάμου τοποθετήσει στὸ ὕψος ποῦ ἐπέβαλε ἡ σημασία του¹².

4. Ἀνέκαθεν στὴν καθόλου πνευματικὴ ζωὴ τοῦ ὑποδούλου στοὺς Τούρκους ἑλλητικοῦ λαοῦ τὸν πρῶτο καὶ κύριον λόγο εἶχε ἡ Ἐκκλησία. Ὡς πρὸς τὸ μέγα θέμα τοῦτο ἔχομεν σημαντικὲς ἐνδείξεις ὅτι ἀπασχολοῦσε τὴν Μητρόπολι Μαρωνείας ἢ ὀργάνωσις τῆς παιδείας στὴν Θάσο. Τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλὲς χαρακτηριστικῶς ἐπιβεβαιώνουν, ἐνδεικτικῶς ἔστω, δύο περιπτώσεις ἀπὸ δημοσιευμένα ἔγγραφα. Στις 20 Ἰουλίου 1898, ἀπὸ τὸ Κάστρο, Δημογεροντία, Ἐφορεία καὶ πρόκριτοι τοῦ Κάστρου ἔγραψαν, μετὰ ἀπὸ συνεδρίασι τῆς Ἐφορείας τῶν Σχολείων καὶ ἀπόφασι προσλήψεως κ.λ.π. διδασκάλου, ἀπευθυνόμενοι στὸν μητροπολίτη Μαρωνείας, τὰ ἑξῆς:

«Οἱ ἐπιτετραμμένοι τὰ σχολικὰ παρὰ τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος Ἐφορεία, Δημογεροντία καὶ πρόκριτοι, συμμορφούμενοι ταῖς καταληφθείσαις ὑμῶν ἐντολαῖς, συνήλθομεν σήμερον, ἀπεφασίσαμεν καὶ προσελάβομεν διδάσκαλόν μας διὰ τὸ ἀρχόμενον σχολικὸν ἔτος τὸν ἐγχώριον Αὐγουστῆν Ἀναστασίον μὲ μισθὸν τριάκοντα πέντε λιρῶν Ὁθωμανίας. Παρακαλοῦμεν. ὅθεν, τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα ὅπως, ἐγκρίνοντες ὡς γενικὸς τῶν Ἐφορειῶν Πρόεδρος, εὐαρεστηθῆτε τὸ μὲν ἵνα ὑποβάλητε ἡμῖν πρόγραμμα τῆς διδασκτείας ὕλης, πρὸς ὃ συμμορφούμενος θὰ ἐργασθῆ..., τὸ δὲ ἵνα ἐπικυρώσητε τὰ συμβόλαια πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν»¹³.

Ἴδου λοιπὸν ὅτι τὸ παιδευτικὸν ἔργον τῆς νήσου κατηύθυνε ἐξ ὀλοκλήρου ὁ οἰκεῖος μητροπολίτης, ὡς Πρόεδρος Γενικὸς τῶν Σχολικῶν Ἐφορειῶν, ἀρμόδιος γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ προγράμματα διδασκαλίας, φυσικὰ μὲ ἰσχύον σύστημα διαμορφώσεως τῶν τάξεων, τῆς διδασκτείας ὕλης, τῶν μεθόδων διδασκαλίας καὶ αὐτῆς τῆς συμπεριφορᾶς τῶν διδασκάλων. Γιὰ τὴν συμπεριφορὰ ὁ ἐπό-

10. Ἀπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, «Θασιακά», τ. 4 (1987), σ. 161, Νο 6.

11. Κ. Χιώτη, Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογενείας Βαγγέλη Σταμπουλή, «Θασιακά», τ. 8 (1992-93), σσ. 176-177, Νο 37.

12. Ἀπὸ τὰ ἐκδεδωμένα ἔγγραφα δὲν γνωστοποιοῦνται ὅλοι οἱ γάμοι τῆς νήσου, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἐξουσιοδοτημένοι ἦσαν γιὰ τὴν ἐκδοσι ἀδειῶν οἱ ἀρχιερατικοὶ ἐπίτροποι. Ἐπομένως σὲ μία ἐνδεικτικὴ ἀναγραφὴ δὲν παρίσταται ἀνάγκη νὰ εἶναι πάντοτε καὶ παντοῦ ἐξαντλητικὸς ὁ λόγος.

13. Γ. Αὐγουστίδη, Ὁ Θάσιος ἱατρὸς Αὐγουστῆς Ἀναστασιάδης (1875-1958), «Θασιακά», τ. 8 (1992-93), σσ. 26-29.

πτης τῆς παιδείας μητροπολίτης εἶχε καὶ ἀνάλογη εὐθύνη. Διδακτικὴ εἶναι ἡ περίπτωση διδασκάλου Σωτήρος τὸ 1898, «καταπτύστου διὰ τὰς αἰσχρὰς πράξεις του», ποὺ ἐπροκάλεσαν ἄμεση ἐπέμβασι τοῦ μητροπολίτου, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ ἐκδιωχθῆ ἀμέσως καὶ νὰ προσληφθῆ ἄλλος κατάλληλος τῆς προτιμῆσεως τῶν Ἐφόρων καὶ ἐγκρίσεως τοῦ ἀρχιερέως¹⁴.

Ἡ δευτέρα περίπτωση γιὰ τὸ θέμα τῆς παιδείας περιέχει ἀγωνιώδη ἔκκλησι τοῦ Μαρωνείας Νικολάου τὸ 1884 σὲ δραματικὸν τόνο, ἀπευθυνομένου πρὸς μουχταροδημογέροντες, ἐφοροεπιτρόπους, προκρίτους καὶ χριστιανούς Ἄνω καὶ Κάτω Θεολόγου διὰ τῶν ἐξῆς: «μετὰ βαθυτάτης θλίψεως ἐπληροφορηθήμεν ὅτι τὸ ἀφ' ἱκανῶν ἤδη ἐτῶν ἐν ἀμφοτέρας τὰς συνοικίας ὑμῶν λίαν θεαρόεσιως καὶ κοινωφελῶς ἐπικρατοῦν σύστημα τῆς ἐνώσεως τῶν ὑμετέρων Σχολείων ἔνεκα ὑπερβολικῶν ἀπαιτήσεών τινων ἐξ ὑμῶν, περὶ διανομῆς προσόδων, παρὰ τὸ μέχρι τοῦδε ἰσχύον καθεστῶς, ἐπαπειλεῖται καὶ κινδυνεύει νὰ καταργηθῆ διὰ τῆς ὀλεθρίας διασπάσεως τῶν Σχολείων σας. Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι, ἀγαπητὰ μου τέκνα, οἱ καρποὶ τῶν τοσάκις πρὸς ὑμᾶς κηρυγμάτων μου περὶ ἀγάπης, ὁμοιοῦς, ἐνώσεως, συνεργασίας, ἀδελφοποιήσεως; Μάρτυς μου ὁ Θεὸς, καιρίαν καὶ θανάσιμον πληγὴν καταφέρετε εἰς ἐμέ, τὸν πνευματικὸν σας πατέρα, διὰ τῆς τριαύτης ἀντιχριστιανικῆς τάσεως καὶ ἐνεργείας σας... Δι' ὃ προτρεπόμεθα καὶ παραγγέλλομεν καὶ ἐξορκίζομεν ὅπως καταπατοῦντες τὴν διχόνοιαν καὶ χωρισμὸν τῶν Σχολείων, ἐγκολπωθῆτε ἐνωσιν καὶ σύσφιγξιν...»¹⁵.

5. Ἄλλ' ὡς φαίνεται, ἡ παρουσία τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας στὴν Θάσο ἦταν γενικωτέρα καὶ ἐξετείνετο καὶ σὲ κοινωνικὰ ζητήματα, ἂν κρίνω σωστὰ τὸ περιεχόμενον ἐγγράφου, ποὺ ἐκδίδει ὁ ἐμψυχωτῆς τῶν Θασιακῶν Συνεδρίων Κων. Χιόνης. Σ' ἐπίσημο σφραγισμένο χαρτὶ ὁ τοῦ ἀγίου Μαρωνείας Γενικὸς Ἐπίτροπος ἀρχιμανδρίτης Πατρίκιος, οἱ Ἐπίτροποι τῶν Ἐκκλησιῶν Κάστρου καὶ ἡ Ἐφορεία, κατόπιν συνεδριάσεως ἔδωκαν πληρεξουσιότητα στὸν μουχτάρη γιὰ διευθέτησι παντὸς κοινοτικοῦ ζητήματος, ἐξασφάλισι τῶν βακουφικῶν χρημάτων καὶ τακτοποίησιν ζητήματος καταχρήσεως. Χρονολογία πληρεξουσίου, 1 Μαΐου 1909, καὶ ὑπογραφὲς κληρικῶν, Ἐπιτροπῆς ναῶν, Ἐφορείας, προκρίτων¹⁶.

14. Ν. Ρουδομέτωφ, Ἀνέκδοτα δικαιοπρ. ἔγγραφα, σ. 452.

15. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα Θασιακὰ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1837-1913, «Θασιακὰ», τ. 2 (1985), σσ. 42-43, Νο 3. Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ, Ἡ παιδεία στὴ Θάσο κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας, «Θασιακὰ», τ. 7 (1990-91), σ. 442. Μέσ' ἀπὸ τὴν ἀρχαιακὴ αὐτὴ μελέτη διαφαίνεται ὅτι ὑπῆρχε στενὸς σύνδεσμος μεταξὺ διδασκάλου καὶ Ἐκκλησίας, ἀφοῦ καὶ αὐτὰ τὰ διδακτήρια ἦσαν ἰδιοκτησία κάποιου ναοῦ.

16. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα Θασιακὰ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1769-1909, «Θασιακὰ», τ. 5 (1988), σ. 133, Νο 35.

Τὸ νόημα τῆς παρουσίας τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ ἰδίου μητροπολίτου ἢ τῶν ἐκπροσώπων του σὲ ζητήματα κοινωνικοῦ καὶ κοινοτικοῦ περιεχομένου ἐπιμαρτυροῦν καὶ ἄλλα ἔγγραφα δημοσιευμένα. Οὕτω ἱερομόναχος Διομήδης, ἀντιπρόσωπος τοῦ Μαρωνείας, παρίσταται σὲ δημοσία συνεδρία στίς 28 Αὐγούστου 1885 τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου Θάσου ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Διοικητοῦ καὶ μὲ συμμετοχὴ τῶν διωρισμένων μελῶν, ἐκπροσώπων τῶν Κοινοτήτων καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Πρόκειται δηλ. γιὰ τὸ ἀνώτατο σῶμα, πού ἀποστολὴ εἶχε νὰ ἐκδικάζῃ διαφορὰς Κοινοτήτων γιὰ διάφορα ζητήματα καὶ μεγάλες ὑποθέσεις τῶν κατοίκων, ἐλειτουργοῦσε δὲ ἀπὸ τὸ 1874 καὶ ἔδρα εἶχε τὸν Λιμένα ἀπὸ τὸ 1880, ὅπου καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ χεδιβικὸ Διοικητήριο¹⁷.

Οἱ ἀρμοδιότητες τῆς Ἐκκλησίας γιὰ ζητήματα ἐκκλησιαστικοῦ καὶ κληρονομικοῦ δικαίου ἰσχὺν εἶχαν γιὰ κάθε διαμέρισμα τῆς τουρκοκρατούμενης πατρίδας μας, ἐδῶ ὅμως ἐπεκτείνεται ἡ δικαιοδοσία τοῦ Μαρωνείας στὸ εὐρύτερο δικονομικὸ καὶ κοινωνικὸ πεδίο σὲ βαθμὸ πού ἔφερε τὸν ἀρχιερέα πολὺ κοντὰ στὸν χριστιανό, στὴν οἰκογένειά του, στὴν Κοινότητά των. Ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν ὑπάρχουν μαρτυρίες. Καὶ προσκομίζονται ἐνδεικτικῶς, καθὼς ἐκδηλώνονται καὶ μὲ νομότυπον ἐνέργεια ἀρχιερέως καὶ ἐκπροσώπων του, ἀλλὰ καὶ μὲ πατρικὴ καὶ συναισθηματικὴ παρουσία τοῦ μητροπολίτου, πρᾶγμα πού ἔχει καὶ ἰδιαιτέρα σημασία, διότι μάλιστα ἀποκαλύπτει βασικὴ ἀποστολὴ καὶ παρουσία τοῦ ποιμενάρχου.

Περιοδεύων στὴν Θάσο ὁ Μαρωνείας Κύριλλος τὸ 1851 καὶ εὐρισκόμενος στὸν Θεολόγο ἔγραφε πρὸς ἄγνωστον ἀποδέκτη, ἴσως τὸν ἐκπρόσωπό του καὶ μᾶλλον σημαῖνον πρόσωπο στὴν Ποταμιά, ὅπου ἐξαγγέλλει ὅτι θὰ φθάσῃ τὴν Παρασκευὴ καὶ θὰ συνομιλήσουν. Ἴδου ἡ σχετικὴ περικοπή. «Ἐκεῖ θέλομεν συναθροισθῆ ὅλοι, διότι ἔχομεν πολλὰ σπουδαῖα ἀντικείμενα νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ τόπου καὶ ἀπαλλοτριώσιν τῶν περιστοιχούντων ἡμᾶς πολυπλόκων δεινῶν καὶ ραδιουργιῶν, δημοουργουμένων ὑπὸ ἀτόμων ἀναγῶγων καὶ ἀσυνειδήτων· ἀλλ' ἔστω, ἐὰν ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, οὐδεὶς καθ' ἡμῶν...». Εἶναι σαφεῖς οἱ ὑπαινιγμοί. Ἀπὸ τὴν ζωὴ δὲν λείπουν ποτὲ καὶ ἀνάγωγα καὶ ἀσυνείδητα ἄτομα καὶ ἡ ἀρχιερατικὴ φωνὴ βοηθεῖ τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ κακοῦ καὶ «τὴν βελτίωσιν τοῦ τόπου» παραπέμπει στὴν συνάθροισι καὶ συνεργασία ὄλων¹⁸.

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἀρχιερέως στίς διάφορες ἐκδικάσεις πλὴν τῶν ἄλλων ἀποτελεῖ στοιχεῖον ἐγγυήσεως γιὰ τοὺς διαδίκους. Ἀξιομνημόνευτον εἶναι ὅτι καὶ τ' ἀνώτατα πολιτικὰ ὄργανα τῆς κατοχῆς γιὰ μεῖζον κύρος τῶν λαμβανόμενων ἀποφάσεων σὲ ἀντιδικίες καὶ ἐπεδίωκαν καὶ ἐμνημόνευαν τὴν συμ-

17. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα..., «Θασιακά», τ. 5 (1988), σσ. 162-163, 192-193.

18. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα..., «Θασιακά», τ. 5 (1988), σσ. 179-180.

μετοχή καὶ εὐθύνη τοῦ ἀρχιερέως. Συγκεκριμένως, ἀπευθυνόμενος ὁ Γεν. Διοικητῆς Θάσου Τουσοῦν βέης ἀπὸ Καζαβίτι, τὴν 13 Ἰουλίου 1881, πρὸς τὸν προεστὸ καὶ τοὺς δημογέροντες Σωτήρος τονίζει ἀπόφασι τῆς Γεν. Συνελεύσεως 6 Μαΐου 1881 προσωρινή, γιὰ ὑπόθεσι πού ἐχρειάζετο νὰ γίνῃ ἐπιτόπια ἐξέτασις «ἐπὶ παρουσία τοῦ ἀρχιερέως»¹⁹.

Γιὰ ζητήματα Κληρονομικοῦ Δικαίου καὶ γι' ἄλλες συναφεῖς ἀντιδικίες ἢ Μητρόπολις Μαρωνείας ὡς πρὸς τὴν Θάσο εἶχε πολὺ μελετημένη ὀργάνωσι, μὲ τὴν λειτουργία τῶν Μεικτῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, μὲ ἔδρα τὰ χωριά τῆς Θάσου καὶ σχεδὸν κατὰ κανόνα ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μητροπολίτου. Σχετικὴ ἀπόφασι ὑπάρχει ὅπως εἶναι αὐτὴ τῆς 13ης Ὀκτωβρίου 1895 μὲ σύνθεσι τὴν καθιερωμένη, δηλ. πρόεδρον τὸν Μαρωνείας Ἰωακείμ καὶ μέλη προεστὸν, δημογέροντες καὶ ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπο. Τὴν ἀρχικὴ ἀπόφασι τοῦ ΜΕΔ ὁ ἐνδιαφερόμενος ἀνέκοψε καὶ στὸν Λιμένα (13 Ὀκτωβρίου), ἔγινε νέα συνεδρίασις μὲ λεπτομερῆ καταγραφή τῆς συζητήσεως γιὰ νέα ἀπόφασι²⁰. Γιὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα ὑπόθεσι συνεζήτησε ἄλλο ΜΕΔ ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μαρωνείας Νικολάου στὸν Θεολόγο τὴν 5 Αὐγούστου 1903 μὲ τὴν κανονικὴ σύνθεσι, κατέληξε στὴν ἐνδεδειγμένη ἀπόφασι, τὰ σχετικὰ κατεχωρίσθησαν λεπτομερῶς καὶ μὲ χωριστὴ καταχώρισι στὸ βιβλίον τῶν ἀποφάσεων, ὁ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος ἔλαβε ἐντολὴν τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου νὰ κοινοποιήσῃ —καὶ ἐκοινοποιήσῃ— ἀντίγραφο τῆς ἀποφάσεως στὴν μητέρα τοῦ ἐναγομένου²¹. Αὐτὰ μαρτυροῦν, ἂν μὴ τι ἄλλο, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς εὐρισκόταν πολὺ κοντὰ καὶ στὸ ποίμνιό του, ὅτι ἦταν καλὰ ὀργανωμένος, ὅτι ἐκ τῶν πραγμάτων ὤφειλε καὶ ἐκτελοῦσε κατὰ συνείδησιν ἄσκησι πραγματικῆς ποιμαντικῆς καὶ κρατικῆς ἐξουσίας, χωρὶς νὰ χρησιμοποιοῖ ἔνοπλες δυνάμεις ἀσφαλείας ἐναντίον τῶν κακῶν, ἀλλὰ μὲ τὸν σταυρὸ στὸ χέρι.

Ἐγγράφα μὲ διάφορες πράξεις ἢ ἐνέργειες τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας σὲ ἀναφορὰ στὴν Θάσο καὶ στοὺς Θασίους καὶ στὰ ζητήματά των ὑπάρχουν πολλὰ καὶ χρήσιμα δημοσιευμένα. Δὲν θὰ ἐξυπηρετοῦσε κανένα σκοπὸ νὰ γίνῃ λεπτομερῆς ἀπογραφή καὶ στὸ περιεχόμενο καὶ στὰ πρόσωπα τῶν ἐγγράφων αὐτῶν, πού φέρουν τὴν ὑπογραφή, τὴν ἐντολὴ ἢ τὴν βούλησι τοῦ ἀρχιερέως, ταυτὸν εἰπεῖν τὴν παρουσία του στὴ Θάσο καὶ τὴν ἐκτέλεσι ἐντολῶν του ἀπὸ τοὺς ἐπιτρόπους-ἀντιπροσώπους του. Βέβαιον εἶναι πῶς ὁ Μαρωνείας ποιμαίνει, διοικεῖ, περιοδεύει στὴν Θάσο συχνά. Ἐπιλύει ζητήματα καὶ τῆς ἀρμοδιότητός του καὶ παραπέρα (διχόνους Κοινοτήτων, ὑπερβασίεις ἀρχόντων, καταπιέσεις ὀργάνων κατοχῆς, ἀντιδικίες μεταξὺ κατοίκων χω-

19. *Αὐτόθι*, σ. 198.

20. *Αὐτόθι*, σσ. 203-206.

21. *Κ. Χιόνη*, Ἀνέκδοτα..., «Θασιακά», τ. 5 (1988), σσ. 208-210.

ρίων κ.λ.π.). Τὰ πάσης φύσεως δικαιοπρακτικά ἔγγραφα, πού ἔχουν δημοσιευθῆ μέχρι τώρα, ὅσον ἀπλὰ καί ἂν εἶναι, παρουσιάζουν δυσχέρειες. Καί ἐπὶ τόπου καί στὰ Γραφεῖα τῆς ἔδρας ὑπάρχει τὸ τυπικὸ μοτίβο γιὰ κάθε πρᾶξι, διαθήκη, πώλησι ἢ ἀνταλλαγὴ κτήματος, μεταβίβασι. Ἀποκλειστικῆς ἀρμοδιότητος εἶναι ὠρισμένα ζητήματα, ὡς π.χ. σύνταξις διαθήκης, ἀκύρωσις διαθήκης, σύστασις υἰοθεσίας καί ἀκύρωσις υἰοθεσίας. Δωρεές ἐν ζωῇ, ἀφιέρωσις, λογῆς-λογῆς δωρεές, διανομὴ περιουσίας, ὅπως ὁ σύντομος βιβλιογραφικὸς πίναξ παρακάτω.

Ἱερεῖς, ὡς γνωστόν, μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων, πού ἔγιναν μισθωτοί, ἐζοῦσαν ἀπὸ τὴν ὑποχρεωτικὴ ἐπιβάρυνσι τῶν χριστιανῶν καί ἀπὸ τὶς ἱεροπραξίαις. Οἱ ἀρχιερεῖς δὲν ἦσαν μισθωτοὶ ὑπάλληλοι, ὡς ἄνθρωποι εἶχαν ἀνάγκης γιὰ ζωάρκεια καί συντήρησι τῶν γραφείων των. Εἰσέπρατταν λοιπὸν κάποια καθωρισμένα δικαιώματα, ὅπως εἰσέπρατταν καί τὶς εἰσφορὲς πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο. Σὲ μία ἀναγραφὴ τῶν ἐξόδων τῆς κοινότητος Ἄνω Θεολόγου κατὰ τὰ ἔτη 1907 καί 1908 σημειώνεται ἀρχιερατικὴ ἐπιχορήγησις 2.453 γρόσια²². Παραλλήλως ὑπῆρχαν οἱ ἱεροπραξίαι (γάμοι, βαπτίσεις, κηδεῖες, μνημόσυνα, εὐχέλαια κ.λ.π.) καί ἀπέδιδαν τὰ λεγόμενα τυχερὰ ἱερέων καί ἀρχιερέως. Ἄλλ' ἐνῶ στίς χρησιμοποιούμενες πηγὰς δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα, εἶναι ὅμως εὐνόητον ὅτι οἱ φιλότιμοι Θάσιοι εὗρισκαν τρόπο νὰ φιλοδωροῦν τὸν κλῆρο καθόλου. Ἐξ ἄλλου τὰ συντασσόμενα ἀπὸ τὸ ἀρχιερατικὸ γραφεῖο δικαιοπρακτικά ἔγγραφα πάσης φύσεως, ὅπως καί ἡ ἐπικύρωσις των μετὰ τὸ πασίγνωστον «Ὁ Μαρωνείας ... ἐπιβεβαιοῖ» ἐπιβαρύνονται μετὰ ὠρισμένα δικαιώματα τοῦ ἀρχιερέως.

6. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχυρισθῆ κανεὶς ὅτι οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ τῆς Θάσου δὲν ἤμποροῦσαν νὰ συντηρήσουν τὸν ἐφημέριο τοῦ χωριοῦ των. Οἱ ἱερεῖς ὅμως εἶχαν πολυμελεῖς οἰκογένειες καί πέρα τῶν ἐφημεριακῶν των καθηκόντων ἐκαλλιεργοῦσαν καί τὰ κτήματά των μαζί μετὰ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας των καί πάντως κατώρθωναν νὰ προβάλλουν ὡς καλοὶ νοικοκυραῖοι, ἐπαρκεῖς, εὐπρεπεῖς καί τύποι ὑποδειγματικοὶ στὴν κοινωνία τῶν κωμῶν καί χωριῶν. Δύο περιπτώσεις ἀξιωματικῶν εὐνοητικῶν ὑπάρχουν γιὰ τὴν πτυχὴ αὐτῆ τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Πρῶτον, μετὰ ἡμερομηνία 16 Ἰουνίου 1850 χρονολογεῖται ἀπανταχοῦσα τοῦ Μαρωνείας Κυρίλλου πρὸς κληρικούς, δημογέροντες, προεστοὺς καί χριστιανούς Θάσου, μετὰ ἀναφορὰ κατ' ἀρχὴν στὴν ἀξία τῆς ἐλε-

22. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικά ἔγγραφα τῆς Θάσου, «Θασιακά», τ. 2 (1985), σσ. 163-164, Νο 47. Πρβλ. καί Ν. Ρουδομέτωφ, Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογενείας Παπαστυλιανοῦ, «Θασιακά», τ. 9 (1994-95), σ. 451, Νο 25 (ἐπιστολὴ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Μαρωνείας Ἰωακείμ —Δ. Βαλασιάδης— γιὰ τὴν ἀρχιερατικὴν ἐπιχορήγησι 1898 εἰς γρόσια 300 καί συνδρομὴ πρὸς Πατριαρχεῖον γρόσια 27).

ημοσύνης —ρύει τὰς ψυχὰς ἐκ θανάτου καὶ καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν— καὶ μάλιστα «ὅταν διενεργῆται εἰς ἔλεος καὶ βοήθειαν τῶν λειτουργῶν τοῦ Θεοῦ». Ὁ λόγος γίνεται συγκεκριμένος γιὰ τὸν ἐκ τοῦ χωρίου Σωτήρος παπα-Παναγιώτη. «Ὑπάρχει ἡ αἰδουσιμότης του πτωχὸς καὶ ἄπορος καὶ πατὴρ πολυαριθμὸν οἰκογενείας καὶ προστρέχει εἰς τὰ φιλελεήμονα σπλάγγνα τῶν χριστιανῶν», ὁ δὲ ἀρχιερεὺς προτρέπει νὰ τὸν βοηθήσουν «καθὰ δύναται ἕκαστος»²³. Δὲν εἰσέρχεται ἡ ἀπανταχοῦσα σὲ λεπτομέρειες, ἀντιλαμβάνεται ὅμως κανένας πόσον μεγάλη ἀνάγκη θὰ εἶχε ὁ παπα-Παναγιώτης, ὥστε νὰ προσφύγῃ σ' αὐτὸ τὸ μέσον ἐνισχύσεως.

Ἡ ἄλλη περίπτωση ἀναφέρεται στὸν ἐφημέριο τοῦ ἰδίου χωρίου Σωτήρος, τὸν παπα-Στυλιανό, πὺ μὲς' ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα ἔγγραφα ἐμφανίζεται ὡς ξεχωριστὴ προσωπικότης ἐντὸς τοῦ κλήρου κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτο τοῦ 19ου αἰῶνος, ἀξιοπαρουσίαστη. Ὑπάρχει ἐκδεδομένο χειροτοντήριο ἱερέως ἐντοπίου τοῦ χωρίου Σωτήρος τοῦ Μαρωνείας Ἀνθίμου στὴν Καλλιράχη 10 Μαΐου 1865 καὶ πρέπει νὰ εἶναι τοῦ παπα-Στυλιανοῦ. Γράφει ὁ ἀρχιερεὺς: «ἐχειροτονήθη βαθμηδὸν παρ' ἡμῶν ἀναγνώστης, ὑποδιάκονος, διάκονος καὶ πρεσβύτερος, συνονομασθεὶς θεολόγος ἱερεὺς...»²⁴.

3 Σεπτεμβρίου 1867, οἱ κάτοικοι Σωτήρος συμφώνησαν μὲ τὸν ἐφημέριο τοὺς παπα-Στυλιανὸ τὰ ἐξῆς: «ἐπειδὴ ἐκπαλαὶ δίδομεν εἰς τοὺς ἱερεῖς ἀπέναντι τὰς ἐκδουλεύσεις των κρασί, λάδι καὶ ἄλλα, ἅπερ σήμερον κοινῇ γνώμῃ τῆ ἡμῶν καὶ τοῦ ἱερέως παραιτοῦμεν καὶ δίδομεν διὰ ἓν μόνον δλόκληρον ἔτος διὰ μισθὸν τῆς ἐφημερίας του γρόσια 1000, χίλια». Προστίθεται στὸ συμφωνητικὸν ὅτι ἐξελέγη διμελὴς Ἐφορεία, γιὰ νὰ συγκεντρῶνῃ τὰ χρήματα καὶ καταβάλλῃ καθ' ἐξάμηνον στὸν ἱερέα, ὁ ὁποῖος σὲ περίπτωσι δυστροπίας μερικῶν χριστιανῶν θὰ ἐπέβαλλε κύρωσιν εἰς ὅποιον ἤρνεϊτο νὰ πληρῶσῃ τὴν ἀναλογία του καὶ ὅτι «εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐξωκκλησιάσῃ φαιμελικῶς ἄνευ παραμικρῆς ἀντιλογίας»²⁵. Ἐχομε λοιπὸν πρῶμο παράδειγμα μισθοδοσίας ἱερέως στὸ μικρὸ χωριὸ Σωτήρος καὶ μάλιστα πρωτότυπο, ὅπως ἐμφανίζεται στὸ συμφωνητικὸ τοῦ 1867.

Ἀξιοπεριέργον εἶναι ὅτι στὸ ἴδιο αὐτὸ μικρὸ χωριὸ ὑπῆρχε ἄλλος ἐφημέριος, ὁ παπ-Αντώνης, πὺ ἦταν καὶ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος. Ὁ Μαρωνείας Ἀνθίμος σ' ἀντικατάστασί του διορίζει τὸν παπα-Στυλιανὸ μὲ γράμμα του ἀπὸ Λιμένα Παναγίας τὴν 15 Ἰουνίου 1868²⁶.

23. Ν. Ρουδομέτωφ, Τὸ ἀρχεῖον τῆς οἰκογ. Παπαστυλιανοῦ, «Θασιακά», τ. 9 (1994-95), σσ. 435-436, Νο 2.

24. Ν. Ρουδομέτωφ, «Θασιακά», 9 (1994-95), σ. 439, 5.

25. Ν. Ρουδομέτωφ, «Θασιακά», 9 (1994-95), σ. 440, 6.

26. Ν. Ρουδομέτωφ, «Θασιακά», 9 (1994-95), σ. 240, 7.

Ὁ Μαρωνεῖας Ἀνθιμος 2 Μαΐου 1872 εὐρισκόμενος στὸ χωριὸ Σωτήρος ἀναγγέλλει γραπτῶς στοὺς χριστιανούς ὅτι ἔδωκε πάλι ἄδεια στὸν παπα-Στυλιανὸ νὰ ἱερουργῆ στὴν ἐκκλησία τους καὶ συνιστᾷ νὰ τὸν σέβωνται καὶ τὸν τιμοῦν, καταβάλλοντας «καὶ ὅλα τὰ ἱερατικά αὐτοῦ δικαιώματα μετὰ προθυμίας»²⁷.

Ὁ ἱερεὺς τοῦ Σωτήρος στέλλει τὸ 1868 γράμμα στὸν πνευματικὸ παπ. Αναστάση καὶ τὸν ἐρωτᾷ, ἂν μπορῆ νὰ κοινωνήσῃ λεχώ, ποὺ ἐκινδύνευε νὰ πεθάνῃ, γιατί ὁμοία περιπτώσεις δὲν τοῦ εἶχε τύχει. Ἐκεῖνος τοῦ ἀπαντᾷ, νὰ διατάξῃ ν' ἀλλάξουν τὴν λεχώ, νὰ τὴν σαραντίσῃ καὶ νὰ τὴν κοινωνήσῃ, σὲ περίπτωσι δὲ θανάτου νὰ τὴν κηδεύσῃ κανονικᾶ²⁸.

Τὴν 14 Ἀπριλίου 1873, ὕστερα ἀπὸ ἐκτίμησι τῶν Ἀρχῶν χωρίου Σωτήρος (σούμπασης, προεστός, πρόκριτοι) ὑπεχρεώθη συγχωρικανὸς νὰ προσφέρῃ στὸν παπα-Στυλιανὸ ἐλαιόδενδρα 15 ἡμέρα καὶ 20 ἄγρια, εἰς ἀντικατάστασιν ἐκείνων ποὺ ἔκαψε, βάζοντας πυρκαϊά²⁹.

«Μετὰ λύτης πληροφροσύμεθα ὅτι ἀναμειγνύεσαι εἰς τὰ πολιτικά τοῦ χωρίου σου καὶ φέρεις οὐ μικρὰν ἀνησυχίαν εἰς τοὺς κατοίκους», ἔγραφε τὴν 31 Αὐγούστου 1884 ὁ Μαρωνεῖας Ἱερώνυμος πρὸς τὸν παπα-Στυλιανὸ, ἐφημέριον Σωτήρος. Ἐγραφε ὁ ἀρχιερεὺς ἀπὸ τὸν Θεολόγο, ὅπου τὸν εἶχαν προφθάσει τὰ παράπονα τῶν χωρικῶν ἢ τῶν ἀντιμαχομένων παραγόντων τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων. Καὶ ἀνακαλοῦσε τὸν ἱερέα στὴν τάξι, «χάριν τῆς εὐτυχίας του καὶ τοῦ κοινοῦ τοῦ χωρίου του»³⁰. Ζωηρὸς ὁ ἐφημέριος ἤθελε νὰ προεκτείνῃ τὴν δραστηριότητά του, ἀλλ' ὁ οἰκεῖος προϊστάμενός του ἀρχιερεὺς ἐννοοῦσε νὰ περιορίζεται ὁ ἱερεὺς στὰ ἐκκλησιαστικά.

Ὁ ἀνήσυχος παπα-Στυλιανὸς δὲν παρέμεινε καὶ ἐκτὸς δικαστηρίου. Ἐν πρώτοις ὁ δικηγόρος του Κ. Μ. Θωμαΐδης τὸν ἐπληροφοροῦσε μὲ σημειωμὰ του ἀπὸ Λιμένα Παναγίας 1 Ἰουλίου 1890 ὅτι ἀνεβλήθη ἡ ὑπόθεσις του κατὰ τὴν δικάσιμο 25 Ἰουλίου. Ἄγνωστον τὸ ἀντικείμενον τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης, γνωστὰ ὅμως ἀντικείμενα περιέχουν τὰ ἐπόμενα ἔγγραφα τῶν ἐπομένων μᾶλλον δικαστικοῦ περιεχομένου. Αὐτὰ εἶναι:

5 Μαΐου 1891 ἐργολαβικὸ-συμφωνητικὸ μὲ ἀρχικτίστη, γιὰ νὰ κτίσῃ ἐκ νέου μισοκτισμένη οἰκία τοῦ παπα-Στυλιανοῦ.

16 Ἰουλίου 1891, κοινοποιήσις ἀπὸ παπα-Στυλιανὸ ἀποφάσεως Πρωτοδικείου πρὸς ἀντίδικόν του, αἵτησις τοῦ ὁποίου ἀπορρίπτεται γιὰ διαφιλονεικούμενο οἰκόπεδο, ποὺ ὁ ἱερεὺς ἔμελλε νὰ κτίσῃ.

27. Ν. Ρουδομέτωφ, «Θασιακά», 9 (1994-95), σ. 442, 10.

28. Ν. Ρουδομέτωφ, «Θασιακά», 9 (1994-95), σ. 442-443, 11.

29. Ν. Ρουδομέτωφ, «Θασιακά», 9 (1994-95), σ. 443, 12.

30. Ν. Ρουδομέτωφ, «Θασιακά», 9 (1994-95), σ. 445, 15.

23 Νοεμβρίου 1892, ἀπὸ Μαριές ὁ παπα-Στυλιανὸς λαμβάνει ἐντολὴ τοῦ ἀρχιερέως νὰ ἐξετάσῃ τὴν συγγένεια μεταξὺ χριστιανῶν, ἐν ὄψει γάμου (βαθμὸς καλύματος).

15 Δεκεμβρίου 1892, Παναγία 15 Φεβρουαρίου 1892 ὁ Μαρωνεὶας Χρῦσανθος δικαιώνει μὲ ἀπόφασί του (ὄχι τοῦ Μεικτοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου) τὸν παπα-Στυλιανὸ ἐπὶ ἀγωγῆς τοῦ ἰδίου ἐναντίον ἀνεψιᾶς του γιὰ ἰδιοποίησι οἰκίας. Ἡ ἀπόφασις εἶναι τεκμηριωμένη.

20 Ὀκτωβρίου 1893, κατὰ συμβιβασμὸν παραχωρεῖται στὸν παπα-Στυλιανὸ ἐλαιόδενδρο νέο ἀντὶ ἄλλου, ποῦ ἐκ λάθους χριστιανὸς ἔκοψε.

22 Αὐγούστου 1895, προσετὸς καὶ πρόκριτοι Καζαβιτίου ζητοῦν ἀπὸ τὸν παπα-Στυλιανὸ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσι, γιὰ ν' ἀνεγείρουν εὐρύχωρο κατάλυμα πλησίον ἐξοχικοῦ ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, «πρὸς ἀνάπαυσι καὶ διαμονὴν τῶν καὶ ἔτος προσερχομένων προσκυνητῶν καὶ περιηγητῶν». Ἔχει πολλὴν πρωτοτυπία τὸ αἶτημα τῶν Καζαβιτιανῶν, ἄγνωστον ὅμως παραμένει, ἂν εἶχε ἀπήχησι στὸν δραστήριον ἱερέα τοῦ Σωτῆρος.

5 Ἰουλίου 1897, γέρων πλέον ὁ παπα-Στυλιανὸς κατήγγειλε στὸν σύμπασῃ Σωτῆρος Ἰμπραήμ ἀγᾶ τὸν πρωτοπρεσβύτερον Εὐφρόσυνε, διότι γιὰ νὰ κτίσῃ οἰκία «ἐσυσώρευσε κοπιᾶν εἰς τὸ ἀνήκον μέρος του καὶ βλάπτει αὐτὸν καὶ τὴν Κοινότητα ἀπὸ ὑγεινὴν ἄποψιν». Τὴν κατηγορία καταγράφει ὁ παπα-Εὐφρόσυνος σὲ ὀργιλὴ ἀναφορά του. Ἡ ἀντιδικία ἔρχεται στὸ φῶς ἀπὸ ἔγγραφο ἐρήμην τῆς Μητροπόλεως.

8 Φεβρουαρίου 1899, ὁ Μαρωνεὶας Ἰωακείμ πληροφορεῖ τὸν ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπο Σωτῆρος παπα-Στυλιανὸ ὅτι οἰκονόμος Θεολόγου διετάχθη νὰ ἐξετάσῃ ἐξαρχικῶς ὑπόθεσι, ποῦ εἶχε ἀνησυχήσει τὸν τόπο, συνιστᾷ ὅμως παραλλήλως στὸν παπα-Στυλιανὸ «νὰ δικαιώσῃ τὴν παπαδιά τοῦ παπα-Βασιλείου δυστυχοῦσα, δίδων αὐτῇ τὰ ὀφειλόμενα».

22 Μαΐου 1903, τελευταία ἐμφάνισις παπα-Στυλιανοῦ. Οἱ ἐπίτροποι τοῦ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος τοῦ πωλοῦν ἀντὶ 200 γροσίων ἐλαιόδενδρο τοῦ ναοῦ πλησίον ἄλλων τοῦ ἱερέως. Ἐφεξῆς σ' ἔγγραφα ἀπαντοῦν Ἰωάννης καὶ Κωνσταντῖνος μ' ἐπώνυμον Παπαστυλιανός, προφανῶς γιοὶ τοῦ ἱερέως³¹.

Ἡ ἐκ τῶν γραπτῶν εἰδήσεων σκιαγράφησις τοῦ ἱερέως Σωτῆρος παπα-Στυλιανοῦ εἶναι ἐξόχως διδακτικὴ ἐντὸς τοῦ ἐρευνωμένου θέματος, διότι ἐμφανίζει μὲ τόσες λεπτομέρειες τὴν δρᾶσι καὶ δημοσία ἐμφάνισι ἐνὸς ἱερέως σ' ἓνα χωρὶ τῆς Θάσου, ἀπὸ ὅπου καταφαίνεται τί μπορεῖ νὰ κάμῃ ἓνας παπᾶς δύσκολης ἐποχῆς καὶ τί μποροῦσε νὰ μὴ κάμῃ, ἐνῶ ἔτσι ἡ ἄλλιῶς ἦταν χρήσιμος στὸν ἀρχιερέα του, ποῦ δὲν ἦταν ὁ ἴδιος.

Ὁ πῖναξ ποῦ ἀκολουθεῖ μὲ διάφορες δικαιοπρακτικὲς πράξεις ἀμέσου

31. Ν. Ρουδαμέτωφ, «Θασιακά», 9 (1994-95), σ. 445-455, 17-22.

ἢ ἐμμέσου ἐνδιαφέροντος τῆς ἐπισκοπικῆς ἐπαρχίας Μαρωνείας καθ' ὅσον ἀφορᾷ στὴν Θάσο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἐξαντλητικός, τὴν στιγμή πού ἔρχονται στὸ φῶς νέα ἔγγραφα. Ἄλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἐξονυχιστικός, ἀλλ' ἀπλῶς ἐνημερωτικός γιὰ νὰ συμπληρωθῇ ἐν καιρῷ ἀπὸ ἐντοπίους ἐρευνητὲς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Καὶ τὸ ζητούμενον τοῦ παρόντος μελετήματος εἶναι μία ἐνδογενὴς προσθήκη, πού κατὰ ποσοστὸν ἀπεικονίζει γιὰ περίοδο αἰῶνος περίπου ὀρισμένες πτυχές τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῆς Θάσου, πού ἔχουν ἐξάρτησι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς χώρας³².

Υἱοθεσία καὶ διαθήκη, 1 Ἰουνίου 1815. Ὁ Μαρωνεὶας Κωνσταντῖνος ἐπιβεβαιοῖ. Μεταξὺ τῶν μαρτύρων Παπα-Γιάννης καὶ Μᾶρκος ἐπίτροπος τοῦ ἁγίου Μαρωνείας. Ἀπὸ ζεῦγος ἀτέκνων υἱοθετοῦνται δύο συγγενικά παιδιὰ ὑπὸ δρους. Τὸ ἔγγραφο συνάπτεται πρὸς διαθήκη τοῦ ἰδίου πού ἐπιβεβαιώνει ὁ Ἀναστασιουπόλεως Ἄνθιμος, 23 Μαΐου 1801, καὶ ἄλλη 6 Ἰουλίου 1816, ἐπιβεβαιουμένη ἀπὸ τὸν Μαρωνεὶας Κωνσταντῖνο³³.

Διαθήκη 13 Ἰουλίου 1848, ὁ Μαρωνεὶας Κύριλλος ἐπιβεβαιοῖ. Μεταξὺ τῶν μαρτύρων παπα-Δημήτρης καὶ γιὰ τὴν διαθέσιδα ἀγράμματη ὁ αἰδεσιμώτατος παπα-Φίλιππος. Συμπληρωματικὴ διαθήκη ταυτόχρονη μὲ τὰ ἴδια στοιχεῖα³⁴.

Βεβαιωτικὸν περὶ ἐπιβεβαιωτικοῦ διαθήκης ἀπὸ 1848, συντεταγμένο στὶς Μαρῖες 10 Μαΐου 1849. Μαρωνεὶας Κύριλλος ἐπιβεβαιοῖ³⁵.

Διαθήκη, Κάστρο 3 Αὐγούστου 1856, ὁ Μαρωνεὶας Κύριλλος ἐπιβεβαιοῖ κληρικῶν, δημογερόντων, προκρίτων³⁶.

Διαθήκη, Θεολόγος 24 Ὀκτωβρίου 1871. Μαρωνεὶας Ἄνθιμος ἐπιβεβαιοῖ· γράφει καὶ ὑπογράφει ἀρχιμανδρίτης Γαβριήλ³⁷.

Δωρεὰ ἐν ζῶῃ, Θεολόγος 15 Φεβρουαρίου 1876, Μαρωνεὶας Ἄνθιμος ἐπιβεβαιοῖ· γράφει καὶ μαρτυρεῖ Γαβριήλ ἀρχιμανδρίτης³⁸.

Δωρεὰ 8,680 γροσίων στὴν κοινότητα Παναγίας εἰς ὁμόλογα μὲ σαφῆ σκοπὸ, Παναγία 2 Μαΐου 1878. Κυρώνουν προεστὸς, δημογέροντες, ἱερεὺς.

32. Πρῶτη ἀναγραφή γίνεται βιβλιογραφικῶς ὑπὸ Π. Γεωργατζῆ, Πτυχές τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Θάσου, «Θασιακά», τ. 7 (1990-91), σσ. 212-213, ὑποσ. 43.

33. Ἀπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικά ἔγγραφα, «Θασιακά», τ. 4 (1987), σσ. 162-163.

34. Τ. Ἀθ. Γριτσοπούλου, Τὸ ἀρχεῖον Μαρίας Σταματίου-Λασκαρίδου Ποταμιᾶς, «Θασιακά», τ. 7 (1990-91), σσ. 350-352.

35. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα Θασιακά ἔγγραφα, «Θασιακά», 5 (1988), 111.

36. Κ. Χιόνη, Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογένειας Βαγγέλη Σταμπούλη, «Θασιακά», τ. 8 (1992-93), σ. 161, Νο 12 μετὰ πανομοιότυπου.

37. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικά, «Θασιακά», τ. 2 (1985), σσ. 154-155, 30.

38. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικά, «Θασιακά», τ. 4 (1987), 102.

Παναγία 3 Σεπτεμβρίου 1879, Μαρωνείας Ἰερώνυμος ἐπιβεβαιώνει πρᾶξι τῶν ἐκτελεστῶν τῆς δωρεᾶς³⁹.

Ἐπικύρωση διαθήκης, 1 Μαΐου 1894, Κάστρο. Μαρωνείας Γαβριήλ ἐπιβεβαιοῖ, ἐπιμαρτυροῦν ἐπίτροπος ἀγίου Μαρωνείας Γιαννάκης Βασιλείου, παπα-Γεώργιος Οἰκονόμος⁴⁰.

10 Νοεμβρίου 1900, Μαριές, διαθήκη βεβαιουμένη ἀπὸ τὸν ἐπίτροπο τοῦ ἀγίου Μαρωνείας Δ. Θωμαΐδη καὶ τὸν ἱερέα παπα-Λάμπρο. Ἡ διαθέσις ἀφήνει ἐλαιόδενδρα καὶ γρόσια πρὸς τὸν ναὸ Ταξιαρχῶν Μαριῶν⁴¹.

Συμφωνητικὸν καὶ υἰοθετικὸν γράμμα Μαρωνείας Κυρίλλου, 6 Ἰουλίου 1847, καὶ διάθεσις περιουσίας μετὰ θάνατον. 24 Ἰουνίου 1854, Μαρωνείας Κύριλλος ἐπιβεβαιοῖ συμπλήρωσι τῆς υἰοθετικῆς πράξεως καὶ κληρονομίας γραφομένη καὶ μαρτυρουμένη ὑπὸ παπ-Αντώνη, ἐπιτρόπου τοῦ ἀγίου Μαρωνείας. Μετὰ 12ετία, 10 Σεπτεμβρίου 1856, Μαρωνείας Ἀνθιμος ἐπιβεβαιοῖ νέα υἰοθεσία ἀπὸ τὰ ἴδια πρόσωπα χωρίου Σωτήρος, συντάκτης καὶ μάρτυς παπ-Αντώνιος Οἰκονόμος⁴².

Κάστρο 3 Ἰανουαρίου 1876, Μαρωνείας Ἀνθιμος διαλύει υἰοθεσία χριστιανοῦ καὶ θεοῦ υἱοῦ, «μὴ δυνηθέντων συζῆσαι»⁴³.

Πωλητήριον κτήματος, Ποταμιὰ 13 Ἰουνίου 1871, ἀξίας 200 γροσίων. Ὑπογράφει παπα-Παῦλος, ἐπίτροπος ἀγίου Μαρωνείας⁴⁴.

Μεταβίβασις ἀκινήτου, Κάστρο 3 Αὐγούστου 1856, Μαρωνείας Κύριλλος ἐπιβεβαιοῖ⁴⁵.

Κάστρο, 1 Ἰανουαρίου 1900, ὁ ἀρχιμανδρίτης Νικόδημος ἀντιπρόσωπος τοῦ σεβασμ. Μαρωνείας βεβαιοῖ. Ἐπίσημον πωλητήριον γράμμα ἀκινήτων κατοίκων Κάστρου πρὸς τὸν γαμβρόν τους⁴⁶.

39. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικά, «Θασιακά», 3 (1986), σσ. 124-127, 9. Τὸ ποσὸν τῆς δωρεᾶς μετεβιβάσθη στὴν ἑταιρεία «Φοῖνιξ», ὁμολογὰ τῆς ὁποίας καὶ ὑπῆρχαν μὲ τόκο 12%. Ἴδὲ γιὰ τὴν ἑταιρεία Γ. Παπαδοπούλου, Ἡ Ἀδελφότητα «Φοῖνιξ» τῆς Θάσου, «Θασιακά», τ. 4 (1987), σσ. 139-142.

40. Κ. Χιόνη, Ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης στὴ Θάσο κατὰ τὴν Τουρκοκρατία, «Θασιακά», 5 (1988), σσ. 202-203, 25.

41. Αὐτόθι, σσ. 129-130, 31.

42. Ν. Ρουδομέτωφ, Τὸ ἀρχεῖο, «Θασιακά», 9 (1994-95), σσ. 435-455, 1-4.

43. Κ. Χιόνη, Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογενείας Βαγγέλη Σταμπούλη, «Θασιακά», τ. 8 (1992-93), σ. 171, 27.

44. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικά ἔγγραφα τῆς Θάσου, «Θασιακά», τ. 3 (1986), 643, 8. Γιὰ τὸν τρόπο μεταβιβάσεως τῶν ἀκινήτων ὑπάρχει εἰδικωτέρα μελέτη τῆς Γ. Κ. Χιόνη, Οἱ μεταβιβάσεις ἀκινήτων στὴν Θάσο κατὰ τὴν Τουρκοκρατία, «Θασιακά», τ. 8 (1992-93), σσ. 201 ἔ., ὅπου συγκεντρωμένες οἱ γνωστὲς στὴν σ. περιπτώσεις.

45. Κ. Χιόνη, Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογενείας Βαγγέλη Σταμπούλη, «Θασιακά», τ. 8 (1992-93), σσ. 161-163, 12.

46. Αὐτόθι, σσ. 183-184, 52.

Θεολόγος, 1 Ὀκτωβρίου 1812, ὁ Μαρωνεῖας Κύριλλος ἐπιβεβαιοῦ, συμφωνητικὸν ἀνταλλαγῆς κτημάτων⁴⁷.

10 Φεβρουαρίου 1881, ὁ τοῦ ἁγίου Μαρωνεῖας ἐπίτροπος Γιαννάκης Βασιλείου μαρτυρεῖ κατάστιχον διανομῆς ἀκινήτων (μερασιά Γεωργούδη)⁴⁸.

Θεολόγος, 2 Ἰουλίου 1908, διανεμητήριον μητρικῆς περιουσίας, βεβαιώνει ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Ν. Ι. Τζιάτας⁴⁹.

Παναγία, 14 Σεπτεμβρίου 1868, συμβιβασμὸς μετὰ ληφθεῖσαν δικαστικὴν ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου Θάσου. Ὑπογράφουν τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ τοῦ ἁγίου Μαρωνεῖας γενικὸς ἐπίτροπος Π. Βασιλείου⁵⁰.

Κάστρο, 28 Αὐγούστου 1884, λύσις γάμου ὑπὸ τοῦ Μαρωνεῖας Ἰερωνύμου⁵¹. Σχεδὸν μοναδικὴ περίπτωση διαζεύξεως, πρῶγμα ποὺ μαρτυρεῖ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἐσέβοντο τὸν θεσμὸν καὶ τὰ δεσμὰ τοῦ γάμου.

Ἀπὸ τὸ ἀσφαλῶς ἄφθογον ὕλικό, ποὺ σιγά-σιγά θὰ φέρη στὸ φῶς τὸ ἐπιτελεῖον Χιόνη καὶ τῆς Θεσιακῆς Ἐνώσεως Καβάλας, θὰ πυκνώσουν οἱ γνώσεις μας γιὰ τὴν παρουσία τῆς Ἐκκλησίας Μαρωνεῖας στὴν Θάσο. Ἐχω ὅμως εἰς χεῖρας μου καὶ θὰ παραθέσω στὸ τέλος τοῦ παρόντος μελετήματος πέντε φωτοαντίγραφα ἀνεκδότων ἐγγράφων, ποὺ σχετίζονται μὲ τὸ ἐξεταζόμενον θέμα καὶ ἀποτελοῦν τὴν προσφορά μου στὸ παρὸν Τρίτο Πνευματικὸ Θεσιακὸ Συμπόσιο. Φυσικὰ πρόκειται γιὰ χειρονομία Χιόνη, ποὺ προμηθεύει κατάλληλο ὕλικό πρώτης χειρὸς στοὺς φίλους τῆς Θάσου.

Τὸ πρῶτο ἐγγράφο εἶναι «ἐνσφράγιστον, ἐπιβεβαιοῦν καὶ ἐνυπόγραφον πωλητήριον γράμμα», μ' ἐπιβεβαιώσει τοῦ Μαρωνεῖας Κυρίλλου, συντεταγμένο στὴν Παναγία Θάσου τὴν 15 Αὐγούστου 1814. Δι' αὐτοῦ ὁ προηγούμενος Ἐηροποτάμου Μερκούριος πωλεῖ ἀντὶ 8,815 γροσίων στὸν Κων. Οἰκονόμον παπα-Κωνσταντίνου κτήματα, ἐλαιόδενδρα, λειβάδια κ.λ.π. Αὐτὰ προήρχοντο ἀπὸ τὴν μητρικὴ περιουσία τοῦ ἐκ Θάσου μοναχοῦ Ἐηροποτάμου Νεοφύτου, ἐκποιοῦνται δὲ γιὰ νὰ «μεταφέρῃ ἢ μονῇ εἰς ἓν μέρος τῆς νήσου τὰ εἰς διάφορα χωριὰ αὐτῆς διασκορπισμένα κτήματα».

47. Ἀπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα, «Θεσιακά», τ. 4 (1987), σσ. 156-157, 1.

48. Κ. Χιόνη, Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογενείας Βαγγέλη Σταμπούλη, «Θεσιακά», τ. 8 (1992-93), σ. 174, 31 καὶ σ. 176, στὸ Κάστρο 1 Δεκ. 1881 ὑπογράφει ὁ ἴδιος ἀνταλλακτικὸ ἐγγράφο.

49. Κ. Χιόνη, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα, «Θεσιακά», τ. 4 (1987), σσ. 123-124, 46 καὶ 127-130.

50. Ν. Ρουδομέτωφ, Ἀνέκδοτα δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα, «Θεσιακά», τ. 9 (1994-95), σ. 441, 8.

51. Κ. Χιόνη, Τὸ ἀρχεῖο τῆς οἰκογενείας Βαγγέλη Σταμπούλη, «Θεσιακά», τ. 8 (1992-93), σσ. 176-177, 35.

Τὸ δεύτερο εἶναι γράμμα τοῦ Μαρωνείας Κυρίλλου, ἀπευθυνόμενον τὴν 24 Μαΐου 1846 πρὸς σημαίνοντα πρόσωπα, πρὸς τὰ ὁποῖα παραγγέλλει νὰ ἐξετάσουν ἐπιτοπίως θέμα ἀντιδικίας θεοῦ καὶ ἀνεψιῶν ἐπὶ κληρονομικῆς διαφορᾶς γιὰ δένδρα, κατόπιν «γεγονῶν ἐπὶ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἀποφάσεως τῆς Δημογεροντίας τῆς νήσου Θάσου». Ἀξιοπρόσεκτες εἶναι οἱ συστάσεις σώφρονος ἱεράρχου, νὰ τοῦ σταλοῦν «τὰ πρακτικὰ τῆς ἐξετάσεως ἐν ἀληθείᾳ γραφῆς», μὲ ὑποδείξεις στηριγμένες εἰς «τὸ ἔθος τῆς νήσου καὶ τὸ δίκαιο». Στὴν ἰδίαν ὑπόθεσι ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐπόμενο, τρίτον ἔγγραφο. Εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Μαρωνείας Κυρίλλου, μὲ ἡμερομηνία 15 Ἰουλίου 1847, μετὰ ἐν ἔτος περίπου, ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν ἐπίτροπόν του, μὲ τὴν ἐντολὴ συγκεντρώσεως συμπληρωματικῶν πληροφοριῶν καὶ ἐνημερώσεως τοῦ προέδρου Χατζη-Κωνσταντίνου Χατζη-Σωτηρίου «διὰ νὰ λάβῃ πέρας πλέον αὐτῆ ἢ ὑπόθεσις, ἣτις μᾶς βασανίζει τοσοῦτον καιρὸν ὄλους». Αὐτὰ ἀκριβῶς βεβαιώνουν τὴν παρουσίαν τοῦ ἱεράρχου κοντὰ σ' ὅλες τὶς ὑποθέσεις τῶν χριστιανῶν του μὲ οὐσιαστικὴ συμβολὴ γιὰ τὴν ἐπίλυσί των, σύμφωνα πάντοτε μὲ τὸ δίκαιο.

Τὸ τέταρτον ἔγγραφο χαρακτηρίζεται ὡς «δωρητήριον ἐκκλησιαστικὸν γράμμα, τύπου νομίμου διαθήκης», ὁμολογία τοῦ ἀπὸ τὸ Κάστρο κυρ-Ἀναγνώστη Μεταξᾶ, ἐνώπιον ὑπογραφομένων ἐγχωρίων προκρίτων. Ἡ σύνταξις ἐγένετο «ἐν Λιμένι Παναγίας 1875 Ἀυγούστου 22» μὲ σύντομη προσθήκη στὸ τέλος καὶ στὴν δευτέρα σελίδα καὶ μὲ ἰδιόχειρη ὑπογραφή τοῦ διαθέτου, ἐνῶ χαμηλότερα βεβαιοῦται ἡ γνησιότης κειμένου καὶ ὑπογραφῶν.

Τὸ πέμπτον ἀνήκει στὴν περίοδο τῆς ἐλευθέρως Θάσου. Τὴν 28 Μαΐου 1914 συνῆλθε ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ σὲ συνεδρίασι ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ καὶ ἐν τέλει ὑπογραφομένου καὶ βεβαιουμένου Μαρωνείας Μελισσηνοῦ καὶ ἐξέλεξε ὡς ταμίαν τῶν χρεωστικῶν ὁμολογιῶν Ἀγίου Ἀθανασίου τὸν Κων/νον Σγουρίδην, διώρισε ἀκόμη φύλακα τοῦ Βιβλίου τοῦ Ὀρφανικοῦ καὶ τῶν χρεωστικῶν ὁμολογιῶν πρὸς τὰ ὄρφανά, ποὺ θὰ διαχειρίζεται ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ μὲ εἴσπραξι ἀναλόγου ποσοῦ μὲ καθωρισμένο ἐπιτόκιο.

Ἀκριβῶς καὶ θὰ περατωθῇ ἡ παροῦσα ἀνακοίνωσις μὲ ἓνα ἐντελῶς πρωτότυπο θεσμό, ποὺ τὸν καθιέρωσε στὴν Θάσο ἡ Ἐκκλησία Μαρωνείας κατὰ τὴν τουρκοκρατούμενην περίοδο καὶ ἀπὸ τὸ παραπάνω ἔγγραφο τοῦ ἔτους 1914 μαρτυρεῖται ὅτι ἴσχυε καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς νήσου. Πρόκειται γιὰ τὴν προστασία τῶν ὄρφανῶν. Τὴν σύστασι τῆς Ὀρφανοεπιτροπῆς τοποθετεῖ ὁ Κ. Χιόνης στὰ τέλη τοῦ 1875 στὴν εἰδικὴ μελέτη του μὲ θέμα τὴν συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας στὴν κοινωνικὴ περίθαλψη τῶν ὄρφανῶν τῆς Θάσου κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας⁵². Ὁ δὲ Τ. Γριτσόπου-

52. Τόμος «Ἡ Καβάλα καὶ ἡ περιοχὴ τῆς» Πρακτικὰ Α' Τοπικοῦ Συμποσίου, Θεσσαλονίκη 1980, σσ. 471-499.

λος ἐξέδωκε ἔγγραφα ἀπὸ τὸν Κώδικα τῆς Ὁρφανοεπιτροπῆς Θεολόγου στὴν εἰδικὴ μελέτη του «Κανονισμὸς τῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρφανῶν τῆς νήσου Θάσου (1874)⁵³.

Θεωρῶ προσφορὰ τιμῆς στὸν μητροπολίτη Μαρωνείας —πρέπει νὰ ἦταν ὁ Ἄνθιμος—, διότι συνέστησε εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ μὲ σκοπὸ «νὰ προστατεύσῃ καὶ διαφυλάξῃ τὶς ὀρφανικὲς περιουσίαι ἀπὸ τὴν κακὴ διαχείρισιν ἢ τὴν ἄσκοπὴ πώλησιν τῶν κτημάτων τῶν ὀρφανῶν ἀπὸ μέρος τῶν κηδεμόνων των», ὅπως διδάσκει ὁ Χιόνης. Καὶ ἀπὸ τὸ δημοσίευμα Γριτσοπούλου πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ Κανονισμὸς τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ὀρφανῶν τῆς νήσου Θάσου ἐνεκρίθη ἀπὸ τὸ Γενικὸ Συμβούλιον στὸν Θεολόγο τὴν 13 Αὐγούστου 1874. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπεκταθῶ ἐπὶ τοῦ μεγίστης σημασίας θέματος, ποῦ ἀποκαλύπτει τὴν πρόθεσιν τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας νὰ διασφαλίσῃ μὲ ὀργανωμένον σύστημα τὴν προστασίαν τῶν ὀρφανῶν ἀπὸ σοβαροὺς κινδύνους.

Ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ μου στὰ διάφορα ἔγγραφα καταφαίνεται ἡ προσωπικὴ παρουσία τῶν μητροπολιτῶν Μαρωνείας, μὲ τὴν δυνατότητα νὰ συμπληρωθῇ ὁ διδόμενος ὑπὸ Γριτσοπούλου ἐπισκοπικὸς κατάλογος⁵⁴.

ΕΓΓΡΑΦΑ

1

Ὁ Μαρωνείας Κύριλλος ἐπιβεβαιοῖ

Διὰ τοῦ παρόντος ἐνυπογράφου, ἐμμαρτύρου, ἐπιβεβαίουν τε καὶ ἐνσφραγιστὸν πωλητηρίον γράμματος δῆλον ἀποκαθίσταται ὅτι ἡ σεβασμία καὶ ἱερὰ μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου, θέλουσα νὰ μεταφέρῃ εἰς ἓν μέρος τῆς νήσου τὰ εἰς διάφορα χωρῖα αὐτῆς διασκορπισμένα κτήματά της, εἴτε δι' ἀλλαγῆς εἴτε δι' ἀγορᾶς εἴτε διὰ πωλήσεως, πωλεῖ σήμερον ἐπισήμως διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου καὶ ἐπιτρόπου αὐτῆς προηγουμένου παροσιωτάτου κυρίου Μερκουρίου

53. «Θασιακά», τ. 9 (1994-95), σσ. 143-155.

54. Δὲν προτίθεται νὰ συντάξῃ ἐπισκοπικὸν κατάλογο, ἀλλὰ ἀναγκαῖα εἶναι ἡ παρατήρησις ὅτι ἡ παρουσία τῆς ἀπροσώπου Ἐκκλησίας Μαρωνείας στὴν Θάσο εἶναι δεδομένη καὶ ὑπογραμμίζεται, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὀλίγοι ἀρχιερεῖς ἀπέθανον ὑπὸ τὸν τίτλον των στὴν ἐπαρχία των, ἐνῶ ἄλλοι μετετέθησαν σ' ἄλλες ἐπαρχίας ἢ καὶ ἐπαύθησαν ἢ ἐπ' ὀλίγα χρόνια ἐποίμαναν. Προχέιρως ἀπὸ τὰ ἔγγραφα ποῦ ἐχρησιμοποίησα εἶναι δυνατὴ χρονολόγησις ὅσων μητροπολιτῶν ἀναφέρονται, ὥστε τοῦτο νὰ χρησιμεύσῃ κατὰ τὴν ἀπακριβωμένη σύνταξιν τοῦ ἐπισκοπικοῦ καταλόγου. Καὶ συγκεκριμένως: 1846-1856 Κύριλλος, 1863 Θεόκλητος, 1866-1876 Ἄνθιμος, 1888 Ἱερώνυμος, 1894 Γαβριήλ, 1895-1899 Ἰωακείμ, 1892 Χρύσανθος, γιὰ νὰ περιορισθῶ μέχρι τέλους τοῦ 19ου αἰῶνος.

τῶ τιμιωτάτῳ κυρίῳ Κωνσταντίνῳ Οἰκονόμῳ Παπα-Παναγιώτου καὶ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ Εὐαγγελινῇ, θυγατρὶ Φιλίππου Ἑλισάβετ, τὰ ἐν Παραγίᾳ τῆς νήσου κατὰ τὸν Λιμένα καὶ Κάμπον καὶ εἰς ἄλλα μέρη αὐτῆς ἐλαιόδενδρα, χωράφια, λειβάδια καὶ λοιπὰ κτήματα, ἀνήκοντα τῷ μεριδίῳ τῆς ἱερᾶς μονῆς ἐκ τῆς μητροικῆς περιουσίας τοῦ μοναχοῦ αὐτῆς Νεοφύτου Θεασίου, υἱοῦ τοῦ Γεωργίου καὶ Παλαιολογίνας, κατὰ τὸ ἐνυπόγραφον καὶ ἐπικυρωμένον κατάστιχον, διὰ γρόσια ὀκτὼ χιλιάδες ὀκτακόσια δέκα πέντε, ἦτοι γρ. 8815, ἅτινα ἔλαβεν ὁ διαληφθεὶς πανοσιώτατος ἀντιπρόσωπος καὶ ἐπίτροπος σῶα καὶ οὕτω τὰ ρηθέντα κτήματα καὶ ἐλαιόδενδρα, κατὰ τὸ κατάστιχον, θέλουν εἶναι τοῦ λοιποῦ ιδιόκτητα, ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα τῶν μνησθέντων Κωνσταντίνου καὶ Εὐαγγελινῆς, ὡς ἀγορασθέντα ἐπισήμως διὰ τῶν ρηθέντων χρημάτων κατὰ τὸν ἐκτεθέντα τρόπον.

Ἔθεν εἰς ἔνδειξιν διηρηκῆ καὶ παράστασιν μόνιμον τοῦ ἀντικειμένου τοῦτου τῆς πωλήσεως ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν πωλητήριον τῇ σφραγίδι τῆς ἱερᾶς μονῆς, τῇ ὑπογραφῇ τοῦ πανοσιωτάτου ἀντιπροσώπου καὶ ἐπιτρόπου καὶ τῇ ἐπιβεβαιώσει ἡμῶν καὶ ἐδόθη τοῖς ἀγορασταῖς.

Τῇ αᾶ Ἀγούστου ,αωνδ^ο (1854), ἐν Παραγίᾳ τῆς νήσου Θάσου

Ἦ προηγούμενος Μερκούριος Ξηροποταμίτης

[στὴν ὡα] Φίλιππος Γεωργίου μαρτυρῶ

2

Τιμιώτατοι ὄ τε κύριος Γεώργιος Παπα-Ιωάννου καὶ ὁ κύριος Ἀναγνώστης Κρητικός, εἴητε ἐν Κυρίῳ ὑγιαίνοντες.

Κατὰ τὴν γενομένην ἐπὶ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἀπόφασιν τῆς Δημογεροντίας τῆς νήσου Θάσου ταύτης περὶ τῆς παρατηρήσεως, ἐκτιμήσεως καὶ ἐξισασμοῦ τῶν κληρονομικῶν δένδρων τοῦ τε Κωνσταντίνου Μάρκου καὶ τῶν ἀνεπιῶν του, εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάγητε ἐπιτοπίως νὰ τὰ παρατηρήσητε, ἐκτιμήσητε καὶ ἐξισιάσητε τὰ μερίδια μὲ μικρὰ καὶ μεγάλα δένδρα, ἀναλόγως κατὰ τὸ ἔθος τῆς νήσου καὶ τὸ δίκαιον, καὶ ἐπομένως νὰ μᾶς γράψητε τὰ πρακτικὰ σας ἐν ἀληθείᾳ γραφῆς, διὰ νὰ λυθῇ καὶ αὕτη ἡ διαφορὰ καὶ παύσωσι πλεόν αἱ μεταξὺ θείου καὶ ἀνεπιῶν διαφιλονικήσεις καὶ διενέξεις. Οὕτω ποιήσατε, εἴητε δὲ ἐν Κυρίῳ ὑγιαίνοντες.

Τὴν 24 Μαΐου 1846

Ἦ Μαρωνείας Κύριλλος καὶ ἐν Χριστῷ εὐχέτης ὑμῶν

[Στὴν ὡα] Ἦ αὐτὴ παρατήρησις νὰ γίνῃ εἰς τὰ χωράφια καὶ παχτσέδες, ἂν ὑπάρχωσιν ἀμοίραστα.

3

Τιμιώτατε κύριε Γεώργιε καὶ ἡμέτερε ἐπίτροπε, εὐχόμεθά σοι.

Κατὰ τὴν γεγονυῖαν ἀπόφασιν, συμφώνως μὲ τὸ πνεῦμα τῆς Δημογεροντίας τῆς νήσου, διὰ τοῦ ἀφ(ιχ)θέντος σοι σημειώματος, περὶ τῆς δευτέρας παρατηρήσεως τῶν διαφιλονεικούμενων δένδρων τοῦ Κωνσταντῆ, πρὸς ἐξάλειψιν τῶν διαφορῶν καὶ διενέξεων, ἃς ἔχει περὶ τούτου τοῦ ἀντικειμένου μετὰ τῶν ἀνεπιῶν του, πρέπει μίαν ἡμέραν ἢ ἐντιμότης σου, ὁ κύριος Ἀναγνώστης Κρητικῆ καὶ ὁ κύριος Κωνσταντῖνος Τορπαλῆ νὰ ὑπάγητε νὰ τὰ παρατηρήσετε καὶ ὅσα περισσότερα ἠθέλατε εὑρεῖ νὰ τὰ δηλοποιήσετε τῶ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ Χατζη-Κωνσταντίνῳ Χατζη-Σωτηρίου, διὰ νὰ λάβῃ πέρας πλέον αὐτῆ ἢ ὑπόθεσις, ἣτις μᾶς βασανίζει τοσοῦτον καιρὸν ὄλους.

Ταῦτα μὲν εὐχετικῶς, εἴης δὲ ἐν Κυρίῳ ὑγιαίνων καθ' ἐκάτερον.

Τῆ 15 Ἰουλίου 1847

Τῆς ἐντιμότητός σου ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης
Μαρωνείας Κύριλλος

4

† Ὁ Μαρωνείας Ἀνθιμος ἐπιβεβαιοῖ

Διὰ τοῦ παρόντος ἐκκλησιαστικῆ δωρητηρίου γράμματος, τύπον νομίμον διαθήκης ἐπέχοντος, δηλοποιεῖται ὅτι ὁ κυρ-Αναγνώστης Μεταξᾶς ἀπὸ Κάστρον παρουσιασθεὶς ὡμολόγησεν ἡμῖν καὶ τοῖς ὑπογεγραμμένοις προκρίτοις ἐγγχωρίοις του ὅτι ἔχων ἔτι σώας τὰς φρένας καὶ τὸ λογικὸν του καὶ πτοούμενος τὸ ἄωρον τοῦ θανάτου ἀπεφάσισε νὰ δικαιώσῃ τὰ τέκνα του κατὰ τὰς ὑπηρεσίας ἐκάστου καὶ διαθέσῃ τὰ τῆς περιουσίας του ὡς ἐξῆς.

Τῆ μὲν νυμφευθείσῃ μεγάλῃ θυγατρὶ του Σμαράγδῳ ἔδωσε τὴν ἀνήκουσαν αὐτῇ προῖκα γροσίων χιλίων πεντακοσίων, τῆ δὲ δευτέρῃ θυγατρὶ του θέλει προικίσῃ ὡσαύτως ὁ ἴδιος ἢ ἐν περιπτώσει θανάτου τὰ δύο ἀρσενικὰ τέκνα του Ἰωάννης καὶ Μεταξένιος, εἰς τοὺς ὁποίους δὲ δωρεῖται ὅλον τὸ ὀσπίτιόν του ἐξ ἡμισείας μὲ τὰ ἐν αὐτῷ ἐπιπλα καὶ δύο μεγάλα βαρέλια· τὸ εἰς Καπονύχι χωράφι του ἡμίσεος στρέμματος μὲ ὅλα τὰ ἐν αὐτῷ ἀναφυσόμενα ὑπὸ τῶν ἰδίων καὶ ἀναστησόμενα φυνδάνια ἐλαιόδενδρα, ὡς καὶ τὸ εἰς Στρίβο ἐνὸς στρέμματος χωράφι του μὲ τὰ ἐν αὐτῷ δύο φυνδάνια· ἐπίσης καὶ ὀλόκληρον τὸ ἡμισυ μερίδιον ἔχει εἰς τὸ ἐλαιοτριβεῖον, ἵνα τὰ μοιράζωνται ὡσαύτως ἐξ ἡμισείας μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς των Ἀναγνώστη Μεταξᾶ, ποιούντες καὶ τὰ νενομισμένα αὐτοῦ μνημόσυνα, χωρὶς νὰ ἐνοχληθῶσιν οὐδόλως παρὰ τῶν θυγατέρων του· ὅσα δὲ ἄλλα κτήματα ἔχει καὶ θὰ ἀποκτήσῃ τυχόν, κινητὰ ἢ ἀκίνητα, νὰ τὰ μοιράζωνται ἐξ ἴσου μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς των καὶ νὰ

συζῶσιν ἅπαντα τὰ τέκνα του ἐν ἀγάπῃ ἀδελφικῇ καὶ χριστιανικῇ εἰρήνῃ.

Ταῦτα πάντα διέθεσεν αὐτοθελήτως καὶ εὐχαρίστως ὁ διαληφθεὶς κθρ. Α. Μεταξᾶς, ἵνα ἐξουσιάσωσι καὶ διανεμηθῶσι τὰ εἰρημένα τέσσαρα τέκνα μετὰ θάνατον αὐτοῦ· δι' ὃ γέγονε καὶ τὸ παρὸν ἀποδεικτικὸν ὡς διαθήκην του ἐν-τελῆ καὶ νόμιμον, εἰς διηρηκῆ ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν τῶν τέκνων του. 1875 Ἀυγούστου 22, ἐν Λιμένι Παναγίας.

Τὰ δύο δὲ ἀρσενικὰ τέκνα του ὑποχρεοῦνται περιπλέον ἵνα ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ πατρὸς των περιθάλπωσιν ἐντελῶς καὶ τὴν μητέρα των Τάρσον ἐν τῷ ἰδίῳ πατρικῷ οἴκῳ των μέχρις θανάτου της, διότι πολὺ ἐκοπίασε καὶ αὐτὴ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τοῦ οἴκου καὶ ὀφείλουσι νὰ τὴν περιποιῶνται καὶ τῇ εὐχαριστῶσι καθ' ὅλην τὴν ἐντέλειαν μέχρι ἀναπνοῆς της, ὥστε παρ' ἀμφο-τέρων τῶν γονέων των νὰ λάβωσι τὰς περιουσίας καὶ τὰς εὐχὰς των, ὅτι εὐ-χαὶ γονέων στηρίζουσι θεμέλια τέκνων καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν, τῇ αὐτῇ 22 Ἀυ-γούστου '75 ἐν Λιμένι Παναγίας.

ἀναγνώστις μεταξᾶ βεβεω τα ανουθεν

Τὴν γνησιότητα του παρόντος καὶ τῶν υπογραφῶν (πίθ. μονογραφή)

5

Σήμερον 28 Μαΐου 1914 συνελθοῦσα ἐν συνεδρίᾳ ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ (σελ. 173) ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος μητροπολί-του Μαρωνείας καὶ Θάσου κ. Μελισσηνοῦ ὁμοφώνως ἀπεφάσισε τὰ ἑξῆς:

Α. Ἐξέλεξε ὡς ταμίαν τοῦ λογαριασμοῦ τῶν χρεωστικῶν ὁμολογιῶν Ἁγίου Ἀθανασίου τὸν κ. Κων/νον Σγουρίδην, τῆς διαχειρίσεως καὶ διακανο-νισμοῦ τοῦ λογαριασμοῦ τούτου ἀνήκοντος πάντοτε εἰς τὴν ἔγκρισιν καὶ ἀπό-φασιν τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Β. Διόρισε φύλακα τοῦ Βιβλίου τοῦ Ὀρφανικοῦ καὶ τῶν ἐνταῦθα ση-μειουμένων χρεωστικῶν ὁμολογιῶν πρὸς τὰ ὄρφανὰ

Γ. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ θὰ διαχειρίζεται τὰς χρεωστικὰς ὁμο-λογίας πρὸς τὰ ὄρφανὰ, εἰσπράττουσα ἐκ τῶν εἰσπρατιομένων τόκων τῶν ὁμολογιῶν 4%.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ

Ἀγγ. Ἰατρίδης

Α. Ἰωάννου

Ἰωάννης Α. Κοζῆ

Κ. Μάρκου

Ἰωάννης Δ. Βλάχος

Δημήτριος Παπαϊωάννου

† Ὁ Μαρωνείας Μελισσηνὸς βεβαιοῖ

Τηνέστε εὐριε κούριε καὶ κρείτερε ἐπέβασε ἀρχιερείοι.

{ Ἐστέ καὶ μακάριε εὐδοκίαν ἀγαθὴν ποιεῖτε πάντα
καὶ ἀγαθήματα καὶ εὐσεβείας καὶ ἀρετῶν ἀσκήσεις·
σοφίαι καὶ δικαιοσύνη παρεκείσεως καὶ διακριτικότητες
δεδόσαντες τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ διαφορῶν
καὶ ἀδελφῶν καὶ ἐγγύς ἐπιπέσει τὸ ἀδελφικὸν μετὰ τὸ
ἀδελφῶν καὶ σωτῆρ μήτε ἀγνοοῦντε καὶ ἐπιτρέψετε
ὁ κύριος Ἀγαθός ἐπιλάσασθε καὶ ὁ κύριος Πνευματικός
ἵνα καὶ ἰσχυροὶ καὶ καὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄδικοι
ἀσπασθήσαν ἰσοστάσει δίκης καὶ τῆς ἀδελφότητος καὶ
ἰσοστασίου κυρίου καὶ Πνευματικὸν καὶ ἐκείνους καὶ ἐπιλάσασθε
ἀδελφοὶ εὐδοκίαν αὐτῆς ἢ ὑποδάσει καὶ τὸς κατὰ βάσανον
ἐν τῷ σῶματι καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἀγαθὴν καὶ ἵνα καὶ ἐπι
ἐπι τῷ ἀγαθῷ καὶ ἐπιβάνῃ καὶ 15/12/1847.

καὶ ἀδελφότητος
καὶ τῆς ἀδελφότητος ἀσπασθήσαν

Μαρωνείας Ἰεροσολύμων

Ἐπιστολὴ τοῦ Μαρωνείας Κυρίλλου τὸ 1847. (Ἀπὸ τ' ἀρχεῖο τοῦ Ἀδριανουστῆ Ἀναστασιάδου).

